

FERSIWN DERFYNOL CSCA CAERDYDD 2022-31

Rhagair

Ein gwledigaeth yw gweld Caerdydd sy'n wirioneddol ddwyieithog.

Rydym wedi cymryd camau mawr tuag at y weledigaeth hon, ond ni allwn orffwys ar ein rhwyfau. Mae gennym ragor i'w wneud o hyd er mwyn sicrhau bod prifddinas Cymru yn fan lle mae'r Gymraeg yn iaith fyw a bywiog y mae pob person ifanc yn cael cyfle i'w chlywed, ei siarad a'i mwynhau ym mhob agwedd ar eu bywydau ac yn cael ei chydabod fel iaith sy'n agos at galon prifddinas ein cenedl.

Rydym yn teimlo'n gryf dros bwysigrwydd creu cyfleoedd i blant a phobl ifanc prifddinas Cymru ddod yn siaradwyr hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg. Rydym am i'n system addysg sicrhau bod pob person ifanc, o bob un gymuned ledled Caerdydd yn cael y cyfle i siarad Cymraeg, i fod yn falch o'u hunaniaeth ac yn gallu dathlu a mwynhau'r ddwy iaith yn eu bywydau bob dydd.

Mae twf parhaus ein sector addysg Gymraeg ar draws pob cyfnod yn hanfodol i gyflawni hyn er mwyn cynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg. Rydym yn falch o fod yn ddinas amrywiol amlieithog; ein hawydd yw adeiladu ar hyn ac i bob person ifanc gael yr hyder a'r gallu i ddefnyddio eu holl ieithoedd yn hyderus gyda'u teuluoedd, eu cymunedau ac yn ddiweddarach i gario'r cyfoeth hwn o wybodaeth ieithyddol i'w manau gwaith a'u bywydau fel oedolion.

Profwyd bod gallu dwyieithog neu amlieithog ag iddo nifer o fanteision, o enedigaeth hyd at henaint gyda dros hanner poblogaeth y byd yn gallu siarad dwy iaith neu fwy. Drwy alluogi ein pobl ifanc i fod yn ddwyieithog rydym yn gwneud dewis gweithredol i gynyddu datblygiad eu gweithrediadau gwybyddol a chymdeithasol. Wrth iddynt ddod yn oedolion dwyieithog, byddant yn cael mwy o gyfleoedd o fewn y gweithlu wrth i fwy o sefydliadau ledled y wlad ddarparu eu gwasanaethau yn Gymraeg ac yn Saesneg. Pan ychwanegwch at hyn, y gall bod yn ddwyieithog helpu i ddiogelu rhag dechrau dementia, mae'n amlwg yng Nghymru mai'r Gymraeg yw ein rhodd i'w rhannu, rhodd sy'n ehangu cyfleoedd nid yn unig ar gyfer plentyndod ond gydol oes.

Mae'r Strategaeth Cymraeg mewn Addysg 10 mlynedd hon yn ceisio nodi'n glir ymrwymiad cadarn, dyheadau clir a'r camau yr ydym yn bwriadu eu blaenoriaethu yng Nghaerdydd gyda'n partneriaid i gryfhau twf addysg Gymraeg ymhellach a nifer ein dinasyddion sy'n ymgysylltu'n weithredol â'r Gymraeg ac yn ei defnyddio'n hyderus. Bydd hyn yn ei dro yn cyfrannu at godi proffil ein hiaith genedlaethol a'r mwynhad ohoni nawr ac yn y dyfodol.

Y Cyngorydd Huw Thomas, Arweinydd Cyngor Caerdydd
Y Cyngorydd Sarah Merry, Dirprwy Arweinydd a'r Aelod Cabinet dros Addysg
Melanie Godfrey, Y Cyfarwyddwr Addysg a Dysgu Gydol Oes

Prifddinas Cymru. Prifddinas Gymraeg.

Yn ogystal â bod yn Brifddinas Cymru, mae gan Gaerdydd rôl bwysig i'w chwarae fel Prifddinas Gymraeg.

Mae hyn yn fwy na rôl symbolaidd. Ar ôl gweld twf sylweddol yn y boblogaeth dros y ddau ddegawd diwethaf, mae Caerdydd wedi gwneud cyfraniad trawiadol at dwf y Gymraeg.

Dros y 30 mlynedd ddiwethaf, mae nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd wedi mwy na dyblu gyda ffigyrau'r cyfrifiad diwethaf yn dangos bod dros 16% o boblogaeth y ddinas yn meddu ar un neu fwy o sgiliau yn y Gymraeg. Mae gan Gaerdydd ar hyn o bryd yr ail nifer uchaf¹ o siaradwyr Cymraeg fesul awdurdod lleol yng Nghymru.

Mae hyn yn adlewyrchu'r gwaith rhagorol a wnaed ar draws y ddinas - yn cynnwys amrywiaeth o bartneriaid - i hyrwyddo'r Gymraeg ac yn dangos effaith mentrau partneriaeth fel y rhai a ddatblygwyd gan Weithgor Caerdydd Ddwyieithog.

Yr hyn sy'n amlwg hefyd yw pwysigrwydd canolog addysg Gymraeg ar gyfer twf y Gymraeg. Mae data'r Cyfrifiad yn dweud wrthym, ymhlith unigolion 5-15 oed, fod canran y disgyblion sy'n gallu siarad Cymraeg wedi cynyddu o 7.5% yn 1981 i 26.7% yn 2011. Mae data derbyn i ysgolion mwy diweddar hefyd yn dangos bod nifer y plant sydd wedi cofrestru mewn addysg Gymraeg wedi cynyddu 16% (1,752 o ddisgyblion) rhwng 2012 a 2018.

Mae'r ymrwymiad i wneud pob ysgol yng Nghaerdydd yn ysgol dda, y buddsoddiad o £280m mewn ysgolion a'r gwelliant parhaus o ran cyrhaeddiad addysgol i gyd wedi bod yn sail i'r twf hwn. Wrth i Gaerdydd edrych i'r 10 mlynedd nesaf, bydd y Cyngor yn cadw ei ymrwymiad i wneud pob ysgol yng Nghaerdydd yn ysgol dda tra'n sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i fod yn nodwedd ddiffiniol ar addysg yng Nghaerdydd.

Mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn nodi cyfres o ymrwymadau uchelgeisiol i adeiladu ar y cynnydd a wnaed hyd yma. Bydd y rhain yn sicrhau bod pob plentyn yn y ddinas yn gallu derbyn addysg Gymraeg, y bydd y nifer sy'n derbyn addysg Gymraeg yn cynyddu ac, drwy'r defnydd sylweddol o'r Gymraeg mewn addysg cyfrwng Saesneg, y bydd pob plentyn yn teimlo'n hyderus yn siarad Cymraeg.

¹ [Arolwg Blynnyddol y Boblogaeth](#)

Ein gweledigaeth: Caerdydd wirioneddol ddwyieithog.

Byddwn yn sicrhau twf ein sector addysg Gymraeg ar draws pob cyfnod er mwyn cynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg gyda'r hyder a'r awydd i ddefnyddio eu holl ieithoedd ym mhob agwedd ar eu bywydau.

Yn sail i'n gweledigaeth mae'r egwyddorion canlynol:

- Bydd egwyddorion y 'cymdogaethau 15-munud'² yn cael eu cymhwyso i sicrhau bod pob dysgwr yn gallu cyrchu addysg Gymraeg o fewn pellter rhesymol i'w cartrefi.
- Ceisio sefydlu o leiaf 50% o'r ddarpariaeth lleoedd ysgol newydd ar safleoedd y Cynllun Datblygu Lleol fel darpariaeth cyfrwng Gymraeg.
- Gall pob plentyn yn y ddinas ddewis derbyn eu haddysg yn yr iaith o'u dewis gyda manteision addysg ddwyieithog yn cael eu hyrwyddo'n weithredol i bob rhiant o eni'r plentyn.
- Bydd rhieni'n cael cymorth i drosglwyddo eu plentyn, neu blant, i addysg Gymraeg ar unrhyw oedran, gyda throchi o ansawdd uchel yn cael ei gynnegi i gefnogi ceisiadau trosglwyddo yn ystod y flwyddyn.
- Bydd dysgwyr sydd wedi cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg drwy'r cyfnod cynradd yn cael eu cefnogi'n rhagweithiol i barhau â darpariaeth uwchradd Gymraeg.
- Bydd y Cyngor yn gweithio gydag ystod eang o bartneriaid i hyrwyddo a chynyddu'n rhagweithiol ddwyieithrwydd Gymraeg/Saesneg.
- Bydd pob dysgwr yn cael cymorth i fod yn hyderus mewn dwy iaith o leiaf.
- Bydd holl ysgolion Caerdydd yn cynyddu faint o Gymraeg a addysgir, a ddefnyddir ac a glywir yn eu hysgolion, yn gyson â'r Cwricwlwm i Gymru newydd.
- Bydd dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn cael cyfle ieithyddol cyfartal.
- Bydd dysgwyr sydd â'r Gymraeg neu'r Saesneg fel ieithoedd ychwanegol yn cael cyfle ieithyddol cyfartal.
- Er mwyn hwyluso twf addysg Gymraeg byddwn yn ceisio cynnal capasiti ledled y ddinas yn y sector Gymraeg ar 10% uwchlaw'r nifer a ragamcennir.

² [Cynllun Corfforaethol 2021 E.indd \(caerdydd.gov.uk\)](#)

Er mwyn gwireddu ein gweledigaeth byddwn yn sicrhau bod:

- Mwy o blant meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mwy o blant dosbarth derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i'r llall.
- Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau asesedig mewn Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol.
- Cynnydd yn y ddarpariaeth Gymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) (yn unol â'r dyletswyddau a osodir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.
- Cynnydd yn nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Cymraeg 2050 **Miliwn o Siaradwyr Cymraeg a phwysigrwydd Addysg Gymraeg**

Cyd-destun Strategol

Yn 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth Gymraeg *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg*³ yn unol ag Adran 78 Deddf Llywodraeth Cymru 2006. Mae'r strategaeth yn cefnogi 'hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg' a'i nod hirdymor yw i Gymru gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r strategaeth yn enwi addysg drochi cyfrwng Cymraeg fel y 'prif ddull ar gyfer sicrhau bod plant yn gallu datblygu eu sgiliau Cymraeg, ac ar gyfer creu siaradwyr newydd'. Felly, bydd argaeledd addysg Gymraeg yn allweddol i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg.

Y targed cenedlaethol yw *"Cynyddu cyfran pob grŵp blwyddyn ysgol sy'n derbyn addysg Gymraeg o 22 y cant (yn seiliedig ar 7,700 o ddysgwyr saith oed yn 2015/16) i 30 y cant (tua 10,500 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2031, ac yna 40 y cant (tua 14,000 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2050."*

Cydnabyddir yn y strategaeth y bydd y dull yn amrywio ar draws gwahanol ranbarthau yng Nghymru yn dibynnu ar nodweddion eu poblogaethau. Mae'r strategaeth hefyd yn nodi ardaloedd sydd â dwysedd poblogaeth uchel ond canran is o siaradwyr Cymraeg fel ardaloedd sydd â photensial penodol ar gyfer twf.

Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019⁴ yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol osod targed deng mlynedd yn amlinellu'r cynnydd disgwylidig yn y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ardal yr awdurdod lleol yn ystod oes Cynllun.

Mae Caerdydd wedi ymrwmo i sicrhau graddfa o dwf yn unol â'r 25-29% fel ag a roddwyd gan Lywodraeth Cymru⁵. Fodd bynnag, rhaid i'r targed lleol gydbwysu uchelgais gyda dealltwriaeth o'r tueddiadau sy'n bodoli, sy'n cynnwys gostyngiad yn y cyfraddau geni ac ansicrwydd cynyddol yn ymwneud â dewisiadau derbyn i ysgolion oherwydd y pandemig.

Targed deng mlynedd Caerdydd felly yw "cynyddu canran y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghaerdydd 9% i 27% o'r garfan gymwys."

Gwyddom o'n profiad ein hunain ac fel y nodir yn Cymraeg 2050 mai addysg drochi Gymraeg lawn – h.y. addysg mewn lleoliad Cymraeg neu drwy gyfrwng y Gymraeg yn bennaf – yw'r ffordd fwyaf effeithiol a dibynadwy o greu unigolion sydd â'r sgiliau a'r hyder angenrheidiol i'w galluogi i ddefnyddio'r iaith yn naturiol ac yn gyfforddus yn eu bywydau bob dydd.

Wrth i'r cwricwlwm newydd gael ei gyflwyno bydd rôl addysg cyfrwng Saesneg yn dod yn gliriach o ran ei gallu i gynhyrchu dysgwyr sy'n gallu defnyddio'r Gymraeg ac sydd

³ [Cymraeg 2050 - Miliwn o siaradwyr Cymraeg](#)

⁴ [Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) 2019 \(legislation.gov.uk\)](#)

⁵ I gael esboniad manwl o'r fethodoleg a weithredwyd ar gyfer pennu'r targed hwn, gweler y Nodyn Technegol yn [\(canllawiau-cynllun-strategol-cymraeg-mewn-addysg.pdf \(llyw.cymru\)\)](#)

am ddefnyddio'r Gymraeg wrth symud ymlaen i addysg bellach, hyfforddiant neu yn ystod eu gyrfa.

Cefndir deddfwriaethol a Statudol ar gyfer y CSCA

Un o'r prif flaenoriaethau yw trawsnewid sut mae'r Gymraeg yn cael ei haddysgu a'i hasesu er mwyn sicrhau y gall pob dysgwr fod yn hyderus yn eu gallu i ddefnyddio'r Gymraeg pan fyddant yn gadael yr ysgol.

Er mwyn annog a hwyluso twf hirdymor a chynaliadwy ar gyfer addysg Gymraeg a gwella safonau addysgu Cymraeg, bydd y CSCA yn ystyried y canlynol:

- Diwygiadau i'r system addysg (h.y. cwricwlwm ac asesu, atebolrwydd datblygu'r gweithlu a'r ymagwedd genedlaethol tuag at ddysgu proffesiynol).
- Gofynion Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.
- Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu.
- Canllawiau gwella ysgolion: fframwaith ar gyfer gwerthuso, gwella ac atebolrwydd.
- Aseidiadau Digonolrwydd Gofal Plant.
- Cytundeb cyfreithiol a wneir dan adran 106 Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990.
- Gwasanaethau plant a phobl ifanc.
- Cod derbyn i ysgolion.
- Cod trefniadaeth ysgolion.
- Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008.
- Hyfforddiant ac Addysg Ôl-16.
- Strategaethau Hyrwyddo 5 mlynedd awdurdodau lleol, a wnaed o dan safon 145 a 146 Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.
- Cynlluniau Datblygu Lleol.

Cyd-destun Demograffig

Dadansoddiad manwl o dueddiadau poblogaeth yng Nghaerdydd, gan ddefnyddio amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru a'r rhagolygon a baratowyd gan ddefnyddio data cofrestru meddygon teulu'r GIG, sy'n darogan lleihad mewn cyfraddau geni ledled y ddinas. O gofio'r cyd-destun hwn, mae'n amlwg y bydd sicrhau'r twf a dargedir yn y sector Cymraeg yn gofyn am ddull sy'n cydnabod holl

anghenion a nodweddion gwahanol ein cymunedau lleol wrth ddwyn cynigion ger bron ar gyfer newid.

Bydd y Cyngor yn parhau i weithio gyda'r holl bartneriaid a rhanddeiliaid er mwyn sicrhau bod addysg Gymraeg yn cael ei dosbarthu'n effeithiol ledled y ddinas, gan wneud y mwyaf o'r ddarpariaeth bresennol a'i gwella ac ychwanegu capasiti yn ôl yr angen yn y lleoliadau cywir. Bydd hyn yn berthnasol i bob cam dysgu, o'r blynyddoedd cynnar drwy'r ddarpariaeth addysg statudol yr holl ffordd drwedd i addysg uwch ac addysg bellach.

Ehanqu Addysg Gymraeg

Mae Caerdydd wedi buddsoddi'n sylweddol yn nhwf addysg Gymraeg drwy ddarparu lleoedd ychwanegol wrth fynd i addysg gynradd ac wrth drosglwyddo i addysg uwchradd. Mae sefydlu'r ddarpariaeth drochi hynod lwyddiannus hefyd wedi chwarae rhan hanfodol o ran cefnogi a chynyddu nifer y trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn.

Ers 2010, mae Caerdydd wedi cynyddu'r capasiti Cymraeg sydd ar gael ar fynd i'r sector cynradd oddeutu 6 dosbarth mynediad (DM) ac mae nifer y disgyblion derbyn wedi cynyddu tua 0.25% y flwyddyn ar gyfartaledd rhwng Medi 2015 a Medi 2020.

Yn yr un cyfnod, ar lefel uwchradd mae'r awdurdod wedi sefydlu trydedd ysgol Gymraeg yng Nghaerdydd ynghyd ag ychwanegu capasiti yn un o'r ysgolion a oedd yma'n barod gan arwain at gynnydd cyffredinol o 7DM wrth fynd i flwyddyn 7.

Mae Caerdydd hefyd wedi sefydlu ei darpariaeth Drochi Gymraeg hynod lwyddiannus. Wedi'i sefydlu i ddechrau yn y sector cynradd i gefnogi rhieni i drosglwyddo eu plant i addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r ddarpariaeth wedi tyfu i groesawu disgyblion yn CA3 a CA4. Mae hyn wedi golygu y gall disgyblion o Gaerdydd ac awdurdodau cyfagos bontio'n effeithiol o ysgolion Saesneg i ysgolion Cymraeg, gan ddod yn fyfyrwyr cwbl ddwyieithog a phrofi llwyddiant wrth gyrraedd pob carreg filltir allweddol.

Cydnabod heriau Cyflawni a Hyrwyddo'r Gymraeg drwy gydol ein Sector Addysg

Mae twf addysg Gymraeg yn llwyddiant y dylid ei ddathlu'n briodol, ond mae'n amlwg bod mwy i'w wneud. Er y bu cynnydd o ran maint y ddarpariaeth o ansawdd uchel a'r nifer sy'n manteisio ar leoedd cyfrwng Cymraeg, mae heriau'n parhau o hyd ynghlwm â thwf parhaus, yn enwedig o ystyried y gostyngiad yn y cyfraddau geni a'r angen i ddiwallu anghenion ein cymunedau amrywiol.

Wrth symud ymlaen byddwn yn sicrhau, fel dinas amrywiol, bod pawb yn deall manteision addysg Gymraeg a'r manteision cadarnhaol o goffleidio'r Gymraeg. Bydd hyn yn golygu ymgysylltu â chymunedau nad ydynt yn draddodiadol efallai wedi ystyried addysg Gymraeg i'w plant a datblygu dulliau wedi'u teilwra ar gyfer pob cymuned.

Yn ogystal â chynyddu nifer y bobl sy'n derbyn darpariaeth Gymraeg o'r blynyddoedd cynnar ac ar ddechrau addysg statudol, mae angen hefyd ystyried ymhellach rôl bosibl y ddarpariaeth Drochi Gymraeg fel rhan o strategaeth ragweithiol ar gyfer twf yn y dyfodol.

Mae hyn yn rhan o ddull cydgysylltiedig o sicrhau bod teuluoedd yn teimlo'n hyderus ac yn cael eu cefnogi pe baent yn dewis darpariaeth Gymraeg. Bydd hyn yn gofyn am rwydwaith cymorth pwrpasol sy'n rhan o'r cynnig ysgol ffurfiol ac nid yw'r pandemig diweddar ond wedi pwysleisio'r angen am gymorth caffael iaith dwys o'r math hwn. Yn ychwanegol at hyn, mae angen pwysleisio argaeledd lleoedd arbenigol yn y sector Cymraeg ar gyfer plant sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a fydd yn eu galluogi i weld cynnydd yn unol â'u potensial.

Yn gyson ag ymrwymiadau'r Cyngor fel Dinas sy'n Dda i Blant, bydd y Cyngor yn parhau i ymgysylltu â phobl ifanc a'u teuluoedd ar nifer o faterion pwysig. Mae deall y rhesymau pam mae teuluoedd wedi dewis addysg Gymraeg, neu efallai pam nad ydynt wedi dewis Cymraeg i'w plant, yn parhau i fod yn flaenoriaeth. Mae angen deall hefyd pam y byddai pobl ifanc a allai fod wedi derbyn addysg statudol Gymraeg yn dewis peidio â dilyn addysg bellach neu addysg uwch drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn yr un modd, mae angen deall yn well pam y gallai diffyg hyder fod ar rai pobl ifanc i ddefnyddio unrhyw Gymraeg yn eu gyrfaoedd fel oedolion a'r hyn y credant y gallem ni ei wneud i newid hyn.

Rydym hefyd yn cydnabod nad yw manteision clywed, siarad a mwynhau dysgu yn Gymraeg wedi'u cyfyngu i'r rhai sy'n dewis addysg Gymraeg. Mae'n bwysig bod y Cyngor yn gosod disgwyliadau uchel o ran sut y bydd y cwricwlwm i Gymru newydd yn cael ei gyflwyno o ran darparu mwy o gyfleoedd ar gyfer caffael iaith drwy ddysgu a defnyddio mwy o Gymraeg yn ein hysgolion Saesneg. Mae datblygiad ein model iaith ddeuol newydd i sicrhau ei fod yn cael ei weithredu'n llwyddiannus yn flaenoriaeth os ydym am sefydlu hyn fel templed ar gyfer ysgolion newydd eraill yn y dyfodol. Mae'r Strategaeth hon felly'n ailddatgan ymrwymiad Cyngor Caerdydd i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y ddinas a gwella faint o Gymraeg a ddefnyddir ym mhob un o'n hysgolion a'n darpariaethau addysgol.

Llunio darpariaeth yn y Ddinas

Bydd sicrhau twf cynaliadwy lleoedd cyfrwng Cymraeg a sicrhau cynnydd yn y galw yng nghyd-destun gostyngiad mewn cyfraddau geni yn gofyn am gynllunio manwl ar sail gwybodaeth. Mae dyrannu lleoedd cyfrwng Cymraeg o fewn y rhaglen fuddsoddi ysgolion Band B bresennol yn fan cychwyn rhagorol. Wrth symud ymlaen, mae'r cyfle i wneud y mwyaf o effaith Grantiau Cyfalaf Addysg Gymraeg, dyraniad ysgolion newydd a gaiff eu sicrhau drwy'r Cynllun Datblygu Lleol a'r potensial i ehangu'r ddarpariaeth ymhellach drwy fuddsoddiad Band C y Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu (Ysgolion yr 21ain Ganrif gynt) yn cynnig cyfleoedd pellach sylweddol.

Mae Caerdydd hefyd yn parhau i fod â'r swm a argymhellir o leoedd gwag yn y sector cynradd Cymraeg, er bod amrywiannau yn y cyfraddau derbyn ar draws y ddinas. Mae hyn yn golygu bod pocedi o annigonolrwydd a nifer fach o ysgolion sy'n ei chael hi'n anodd denu nifer gyson o ddisgyblion i gefnogi hyfywedd.

Ar lefel uwchradd, mae'r galw am leoedd wrth bontio i Flwyddyn 7 yn uchel ac mae lleoedd wedi'u cynyddu er mwyn ymateb i hyn wrth i'r garfan fwy ei maint o ddysgwyr symud ymlaen o'r sector cynradd. Fodd bynnag, roedd hyn cyn y gostyngiad a ragamcennir yn y boblogaeth gyffredinol. Yn yr ysgolion cynradd ac uwchradd hynny,

mae gwaith yn mynd rhagddo i fynd i'r afael ag unrhyw gynnydd dros dro tymor byr a ragwelir i ddarparu ar gyfer carfanau poblogaeth ehangach penodol er mwyn sicrhau digonolrwydd lleoedd yn yr ardaloedd perthnasol. Gwneir hyn yng nghyd-destun ymarfer tymor hwy i nodi sut y gall buddsoddiad cyfalaf ar raddfa fawr yn hanner olaf y CSCA hwn gefnogi twf yn effeithiol ac yn gynaliadwy.

Wrth symud ymlaen, bydd Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu Band B uchelgeisiol y Cyngor (Ysgolion yr 21ain Ganrif gynt) yn buddsoddi £283 miliwn yn Ysgolion Caerdydd. Fel y rhaglen fuddsoddi ysgolion fwyaf yng Nghymru, bydd yn cynyddu'r ddarpariaeth ac yn gwella dosbarthiad capasiti ysgolion meithrin ac ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Bydd hefyd yn gwella'r cyfleusterau cymunedol sydd ar gael i gefnogi anghenion gofal plant ehangach. Mae'r Cyngor yn rhagweld y bydd unrhyw raglenni buddsoddi mewn ysgolion - fel Band C - yn cynnwys buddsoddiad ar raddfa fawr i ehangu'r sector Cymraeg uwchradd.

Er mwyn cyflawni'r targedau uchelgeisiol a osodwyd yn genedlaethol, ac er mwyn llwyddo i gyflawni ein dyheadau o ran addysg Gymraeg, mae angen ar fyrder i gynyddu nifer yr athrawon sy'n siarad Cymraeg yn rhugl. Mae hon yn her genedlaethol na ellir ei gorbwysleisio ac mae'n un a fydd yn gofyn am ymateb cydgysylltiedig gan bob lefel o Lywodraeth yng Nghymru. Felly, mae maint yr her yn mynnu lefelau digynsail o gydweithio ac ymyrraeth i sicrhau nad yw ansawdd uchel addysg Gymraeg yn cael ei wanhau ac y gellir gwella faint o Gymraeg a addysgir ar draws y system addysg.

Prifddinas Gymraeg

Fel Prifddinas i Gymru, mae Caerdydd wedi ymrwymo i gefnogi'r gwaith o gyflawni Cymraeg 2050, ac mae'r Cyngor yn cydnabod yn llawn bwysigrwydd y gyfundrefn addysg wrth gyflawni'r dyhead hwn.

Felly, mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) yn nodi cynllun deng mlynedd Cyngor Caerdydd i gynyddu a gwella'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg a'r Gymraeg fel pwnc addysgol. Mae'n adeiladu ar ein cyflawniadau hyd yma ac yn nodi'r camau y bwriadwn eu cymryd er mwyn gwneud pob dysgwr yng Nghaerdydd yn siaradwyr Cymraeg hyderus.

Addewid Caerdydd i Weithredu

Mae'r adran hon o'r cynllun yn nodi'r camau y bwriadwn eu cymryd fel Cyngor Caerdydd ynghyd â'n partneriaid fel ein hymrwymiad ar y cyd i gyflawni'r canlyniadau a nodwyd. O dan bob un o'r saith deiliant ceir gwybodaeth am rai o'n cyflawniadau diweddaraf ynghyd â'r sefyllfa bresennol, a'r camau penodol a gymerwn ar gyfer pob deiliant dros oes y cynllun hwn.

Mae'r camau trosfwaol hyn wedi'u rhannu'n ddau gyfnod o bum mlynedd yr un. Y set gyntaf o gamau gweithredu yw'r rhai yr ydym yn disgwyl eu blaenoriaethu yn hanner cyntaf y cynllun a fydd yn cyd-fynd â Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 5 Mlynedd Cyngor Caerdydd gyda nifer o dargedau a rennir. Bydd llawer o'r rhain yn sail i'r hyn sy'n dilyn a/neu'n sicrhau bod y camau gweithredu yn ystod yr ail bum mlynedd olaf wedi eu seilio ar wybodaeth ac yn adeiladu ar ddealltwriaeth gadarn o'r hyn y mae cymunedau lleol yn ei ddymuno gan eu hysgolion ac angen sicrhau bod yr hyder ganddynt i gofleidio'r iaith gyda'u plant ac ar gyfer eu haddysg.

Bydd hefyd yn cynnwys unrhyw gamau y mae eu hangen i sicrhau unrhyw gapasiti angenrheidiol er mwyn sicrhau ein bod yn gallu cynnig lle cyfrwng Cymraeg i unrhyw deulu sy'n gofyn am le, ynghyd ag ymateb i'r angen i wella'r gefnogaeth yn dilyn y pandemig er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc yn gallu cyflawni eu potensial waeth beth fo'r heriau a achoswyd gan y tarfu hwn ar eu darpariaethau dysgu arferol.

Bydd yr ail bum mlynedd yn cynnwys mwy o gapasiti parhaol a fydd yn golygu bod angen ymgynghori statudol ac mewn rhai achosion gyfnodau cyn-adeiladu a chyfnodau adeiladu. Bydd hefyd yn adeiladu ar yr enillion cynnar o ran uwchsgilio iaith ymhlith y gweithlu ac yn galluogi mwy o gynnydd yn y Gymraeg a addysgir, a ddefnyddir ac a glywir ar draws pob ysgol yng Nghaerdydd ac mewn ystod ehangach o sefyllfaoedd cymdeithasol a gweithgareddau allgyrsiol.

Erbyn diwedd y cyfnod hwn byddem yn disgwyl ein bod wedi cyflawni'r camau gweithredu a nodir yn y cynllun hwn a bod gennym ddealltwriaeth gadarn o sut rydym yn bwriadu symud ymlaen ac adeiladu ar ein cyflawniadau i gynllunio ar gyfer y CSCA nesaf er mwyn sicrhau ein bod yn parhau ar ein taflwybr fel rhan o'r daith genedlaethol tuag at Gymru gydag o leiaf 1 miliwn o bobl sy'n nodi eu bod yn hyderus i siarad a defnyddio'r Gymraeg.

Y Camau Nesaf

Bydd rhagor o fanylion a chynlluniau gweithredu i alluogi gweithredu'r camau isod yn deillio o'r strategaeth gymeradwy cyn ei gweithredu yn rhan olaf 2022. Bydd y cynlluniau gweithredu hyn yn rhoi mwy o fanylion yn nodi cerrig milltir, dangosyddion llwyddiant, partneriaid sy'n cydweithio i gyflawni targedau a bennwyd ynghyd â gwybodaeth am fonitro a gwerthuso i gefnogi gwaith partneriaeth ac atebolrwydd ar y cyd.

Ar gyfer pob canlyniad byddwn yn:

- Cytuno ar yr ystod o gynrychiolaeth gan swyddogion a rhanddeiliaid i ffurfio is-grŵp i greu cynlluniau gweithredu i yrru'r gwaith hwn yn ei flaen.

- Gosod amserlen ar gyfer datblygu cynlluniau gweithredu gyda therfynau amser a nifer y cyfarfodydd
- Ailystyried cwmpas mecanweithiau Gorchwyl a Gorffen er mwyn sicrhau ffocws a sgiliau i gyflawni'r camau
- Datblygu cynlluniau gweithredu gan gynnwys sicrhau gwaelodlinau cyfredol, mireinio camau gweithredu, diffinio prosesau monitro a gwerthuso.
- Cytuno ar fecanweithiau cyfathrebu ac adrodd i Fforwm Addysg Gymraeg Caerdydd
- Gweithredu strategaeth gymeradwy a chynlluniau gweithredu cysylltiol ar y cyd â phartneriaid i wireddu'r weledigaeth a nodir.
- Adolygu'r cynllun a'r camau gweithredu a gyflawnwyd yn flynyddol gan adrodd yn ôl i'r Fforwm Addysg Gymraeg a Chaerdydd Ddwyeithog

Yn ogystal â'r broses adolygu flynyddol a amlinellir uchod, rydym yn bwriadu cynnal proses adolygu ffurfiol ar ôl 2 flynedd ac o bosibl yn diwygio deilliannau yn ôl yr angen unwaith y derbynnir diweddariadau o'r fath. Y rheswm dros hyn yw'r cyd-destun ehangach y caiff y cynllun hwn ei baratoi oddi mewn iddo. Mae gan yr ystod o newidiadau a gwybodaeth / canllawiau pellach a ddisgwyllir dros y 18 mis i 2 flynedd nesaf y potensial i effeithio ar y camau gweithredu a sut y cânt eu cyflawni. Os bydd unrhyw dargedau ychwanegol yn cael eu hychwanegu neu os caiff y rhai a nodir eu diwygio, byddwn yn cyflwyno cynllun diwygiedig i Weinidogion Cymru fel y nodir yn Rheoliad 8.

Bydd unrhyw gynigion sydd angen buddsoddiad cyfalaf yn amodol ar sicrhau ffrydiau ariannu perthnasol (Cyfalaf Cymru, Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu, CDLI ynghyd â buddsoddiad cyfalaf y Cyngor ei hun trwy ei gyllid Rheoli Asedau). Os na sicrheir cyllid o fewn yr amserlen ddynodedig, gallai hyn arwain at ailbroffilio o fewn y cynllun.

Deilliant 1 - Mwy o blant meithrin / plant tair oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Sefydlu Cylch Meithrin Pwll Coch a agorodd ym mis Medi 2020 a Chylch Meithrin Y Waun Ddyfal a agorodd ym mis Medi 2021
- Cynyddu nifer y lleoedd addysg feithrin Cymraeg sydd ar gael mewn ysgolion cymunedol a gynhelir.
- Sefydlu Is-grŵp Hyrwyddo Fforwm Addysg Gymraeg Caerdydd gweithredol i symud gwaith yn ei flaen o ran datblygu hyrwyddo ymhellach opsiynau addysg Gymraeg yn Ardal yr Awdurdod Lleol.
- Mae 96 o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg Dechrau'n Deg ar draws 5 lleoliad dan gontract wedi cael eu prynu.

Ar hyn o bryd mae 18.5% o blant meithrin / plant tair oed sy'n manteisio ar le addysg feithrin yng Nghaerdydd yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg drwy fynychu lle cymunedol a gynhelir mewn ysgol Gymraeg neu gyda darparwr addysg feithrin cymeradwy nas cynhelir.

Yn ôl Datganiad Hunan-asesu Gwasanaeth (DHAG) yr Awdurdod Lleol 2021 mae cyfartaledd o thua 12.4% o blant 0-4 oed mewn gofal plant cofrestredig yng Nghaerdydd yn manteisio ar le cyfrwng Cymraeg (sy'n amrywio o 6.6% yn 1-2 oed i 15.5% yn 4-5 oed). Gyda darpariaeth gofal plant Dechrau'n Deg, o'r 96 o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg sydd wedi cael eu prynu, mae 57 o leoedd wedi'u llenwi gan adael 39 (ychydig dros 40%) yn wag.

Mae gan y Cyngor fynediad i sawl ffynhonnell o ddata gofal plant gan gynnwys data ar y nifer sy'n manteisio ar leoedd addysg feithrin a data pontio, y Datganiad Hunan-asesu Gwasanaeth (DHAG)⁶ a data crynodeb a gyflenwir gan Lywodraeth Cymru⁷. Fodd bynnag, mae dyblygu'n parhau i ddigwydd ar hyn o bryd gyda rhai plant yn cael eu cofrestru ddwywaith wrth iddynt fynychu mwy nag un ddarpariaeth (er enghraifft eu lle addysg feithrin cyfrwng Cymraeg mewn ysgol leol ac yna gofal plant cofleidol gyda darparwr ar wahân fel cylch meithrin neu ddarparwr gofal plant preifat arall) sy'n arwain at gyfrif ddwywaith. Mae hyn ynghyd ag anghysondebau eraill o ran y dulliau adrodd yn tansellio cynllunio cadarn yn seiliedig ar y setiau data yn eu ffurf bresennol. Bydd angen gwneud gwaith pellach yn y dyfodol er mwyn sicrhau safle cywir i lywio cynllunio effeithiol ar gyfer y dyfodol.

Ymhlith yr heriau presennol i sefydlogrwydd a chynaliadwyedd addysg a gofal plant cyfrwng Cymraeg mae recriwtio a chadw staff sy'n rhugl yn y Gymraeg sydd â chymwysterau addas i gynnal darpariaeth addysg feithrin a gofal plant o ansawdd uchel ar draws y grŵp oedran 0-5.

⁶ Mae gwybodaeth bellach ynghylch niferoedd plant sy'n manteisio ar ofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghaerdydd sy'n symud ymlaen i addysg Gymraeg ar gael yn Atodiad 1 (tudalen 57)

⁷ Mae data gofal plant Llywodraeth Cymru ar gael yn Atodiad 1 (tudalen 57)

Mae twf y sector gofal plant ac addysg blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg (gan gynnwys darpariaeth gofal plant Dechrau'n Deg) yn cyflwyno'r risgiau canlynol a fydd angen eu hystyried ar y cyd fel rhan o'r gwaith o ehangu'r sector ymhellach:

- Penodi a chadw aelodau pwyllgor rheoli gwirfoddol effeithiol
- Recriwtio arweinwyr gofal plant sydd â chymwysterau addas ac sy'n rhugl yn y Gymraeg
- Recriwtio cynorthwywyr addysgu a dysgu ac ymarferwyr gofal plant sydd â chymwysterau addas ac sy'n rhugl yn y Gymraeg
- Cadw staff, arweinwyr ac ymarferwyr cyffredinol

Mae ein targedau ar gyfer y ddarpariaeth gynyddol a'r nifer a fydd yn manteisio ar addysg feithrin cyfrwng Cymraeg dros y deng mlynedd nesaf i'w gweld yn y tabl isod⁸:

Niferoedd a % y plant 3 oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg									
2022 - 2023		2023 - 2024		2024 - 2025		2025 - 2026		2026 - 2027	
698-740	19.0-19.8%	733-790	19.8-21%	755-826	20.5-22.1%	778-863	21.3-23.3%	803-902	22-24.4%
2027 - 2028		2028 - 2029		2029 - 2030		2030 - 2031		2031 - 2032	
830-943	22.8-25.6%	857-984	23.5-26.7%	883-1024	24.3-27.9%	911-1066	25-29%	931-1090	25.8-30.2%

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a thyfu'r nifer sy'n manteisio ar leoedd addysg feithrin Cymraeg o 18.5% i rhwng 25-30% o'r garfan poblogaeth gymwys yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Gwella dealltwriaeth o anghenion a dewisiadau rhieni ar gyfer addysg eu plant drwy:
 - Gynnal a gweithredu ar ganlyniad arolwg i rieni yn gofyn ynghylch pa ffynonellau y maent yn tueddu eu defnyddio ar gyfer gwybodaeth am addysg er mwyn targedu negeseuon yn well e.e. cyfryngau cymdeithasol, [gwefan Awdurdod Lleol](#), [gwefannau partneriaid](#) neu ffynonellau llafar mewn cydweithrediad â Chaerdydd Ddwieithog⁹
 - Cynnal ymchwil ar lefel micro gyda Chaerdydd Ddwieithog gan gynnwys ardaloedd penodol o'r ddinas lle mae'r nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg yn isel a/neu o fewn grwpiau / cymunedau penodol sydd heb gynrychiolaeth ddigonol (gan gynnwys Pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol) i ddeall y rhesymau dros hyn ynghyd â gweithredu hyrwyddiadau pwrpasol o enedigaeth i oed meithrin yn ogystal â hyrwyddo manteision cyffredinol cadarnhaol bod yn ddwyieithog a dysgu Cymraeg ar y cyd â Caerdydd Ddwieithog¹⁰

⁸ Mae rhagor o wybodaeth yn Atodiad 1 (tud 8)

⁹ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-2027 Thema Un Amcan 1+2

¹⁰ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 Thema Un Amcan 8

- Cefnogi menter beilot gan Caerdydd Ddwyeithog i weithio'n ddwys mewn 2 ardal wahanol o'r ddinas gyda dwy ysgol gynradd sy'n profi gostyngiad yn nifer y plant sy'n chwilio am le yn y dosbarth derbyn / meithrin
 - Archwilio cwmpas i sicrhau cytundeb rhannu data gyda darparwyr gofal plant cyfrwng Cymraeg i gysylltu ffynonellau data yn fwy effeithiol a dileu dyblygu gan wella cywirdeb i gefnogi cynllunio cadarn.
2. Gwella cyfathrebu â rhieni drwy:
- Gynnal prosiect peilot i gasglu gwybodaeth gan rieni wrth gofrestru genedigaethau eu plentyn/plant er mwyn sefydlu ffordd fwy uniongyrchol o gyfathrebu â theuluoedd, gan ganiatáu ar gyfer arolwg wedi ei dargedu o rieni newydd er mwyn hwyluso cyfathrebu mwy effeithiol ynghylch opsiynau meithrin ac ysgolion.
 - Llunio pecyn o wybodaeth hygyrch ac o ansawdd uchel i rieni a gofalwyr ar y cyd â sefydliadau partner ynghylch addysg Gymraeg a darpariaeth leol i hyrwyddo ymwybyddiaeth, ysgogi diddordeb a chefnogi penderfyniadau ar sail gwybodaeth¹¹
3. Cynnydd yng nghyfleoedd cymdeithasol cyfrwng Cymraeg y blynyddoedd cynnar a chodi ymwybyddiaeth o'r ddarpariaeth hon law yn llaw â phartneriaid ac ar y cyd â Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog¹²
4. Cynyddu nifer y lleoedd gofal plant Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg fel rhan o'r gwaith arfaethedig o ehangu'r rhaglen¹³ ynghyd â gweithio er mwyn ysgogi niferoedd uwch i fanteisio ar y lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg presennol sydd ar gael drwy waith partneriaeth gwell gyda Mudiad Meithrin a chydweithwyr iechyd er mwyn hyrwyddo a chynnig gwybodaeth bellach am fanteision gofal plant cyfrwng Cymraeg a dysgu yn gynnar o'r cyfnod cynenedigol ymlaen.
5. Cynyddu lleoedd gofal plant cofleidiol cyfrwng Cymraeg i gefnogi rhieni sy'n manteisio ar y cynnig gofal plant ar y cyd â'n partneriaid drwy ddatblygu lleoliadau newydd a/neu ehangu ac adleoli lleoliadau presennol i safleoedd ysgolion gan gynnwys:
- Adleoli ac ehangu darpariaeth y Cylch Meithrin sy'n gwasanaethu'r Eglwys Newydd i'w lleoli ar safle ysgol Gymraeg leol.
 - Sefydlu lleoliad gofal sesiynol newydd cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Gynradd newydd Groeswen.
6. Darparu o leiaf 192 o leoedd addysg feithrin a gynhelir Cymraeg newydd erbyn 2025-2026 drwy fwrw ymlaen â chynigion i gynyddu'r ddarpariaeth gynradd Gymraeg sy'n gwasanaethu:

¹¹ Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-2027 ar draws pob thema. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

[Cymraeg i blant | Llyw.Cymru](#), [I Rieni - Meithrin](#), [Adre | Hafan \(cymraeg4parents.cymru\)](#)

¹² Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-2027 Thema Un, Amcan 4

¹³ Mae cynigion ar gyfer ehangu Dechrau'n Deg Caerdydd wedi cael eu cyflwyno i Lywodraeth Cymru; disgwylir canlyniad y rhain pan fydd y cynllun yn cael ei ailgyflwyno (Mehefin 2022).

- Y Tyllgoed, Radur a Phentre-poeth yn y gogledd-orllewin trwy Ysgol Gynradd Groes-wen ar fydd yn agor Medi 2023.
 - Trelái a Chaerau yn ne-orllewin y ddinas gyda gwaith yn mynd rhagddo ym mlwyddyn academaidd 2022-23;
 - Trowbridge a Lloneirwg yn nwyrain y ddinas gyda gwaith yn mynd rhagddo ym mlwyddyn academaidd 2022-23.
 - Llwynbedw, Gabalfa, Y Mynydd Bychan a Phlasnewydd yn ardal ganolog y ddinas gyda gwaith yn mynd rhagddo ym mlwyddyn academaidd 2022-23.
7. Sicrhau cyllid a phenodi / cynnal swydd Swyddog Hybu Addysg Gymraeg (ar draws Rhanbarth De-ddwyrain Cymru) ar y cyd â Chaerdydd Ddwieithog fel rhan o'u Strategaeth 2022-2027¹⁴ i gefnogi ymchwil a hyrwyddo addysg Gymraeg a chyfleoedd cymdeithasol ehangach

Dros y 10 mlynedd nesaf byddwn yn:

8. Datblygu rhagor o opsiynau gofal plant cofleidiol Cymraeg er mwyn cefnogi rhieni i fanteisio ar y cynnig 30 awr ar y cyd â'n partneriaid gan gynnwys Mudiad Meithrin drwy:
- Archwilio dichonoldeb adeiladu gofod a chyfleusterau ar gyfer darparu gofal plant Cymraeg (megis darpariaeth Cylch Meithrin) i'w gynnwys ym mhob ysgol gynradd Gymraeg newydd.
 - Archwilio cyfleoedd i adeiladu gofod a chyfleusterau ar gyfer darparu gofal plant Cymraeg (megis darpariaeth Cylch Meithrin) i'w gynnwys mewn ysgolion cynradd Cymraeg sydd eisoes yn bodoli gan ddefnyddio Grantiau Cyfalaf Addysg Gymraeg.
9. Gweithio gyda darparwyr gofal plant, Mudiad a'r Rhaglen Dechrau'n Deg i adolygu niferoedd yn seiliedig ar strategaethau hybu diwygiedig i barhau ag ysgogi galw mewn modd rhagweithiol i gefnogi niferoedd uwch i fanteisio ar leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg yn yr ardaloedd presennol a thrwy'r gwaith arfaethedig o ehangu Dechrau'n Deg a darpariaeth gofal plant arall ledled y ddinas.
10. Sicrhau bod cydweithwyr iechyd a gwasanaethau cyffredinol eraill yn ymwybodol o'r CSCA ac yn mynd ati i hyrwyddo negeseuon cyson ynghylch manteision bod yn ddwyieithog ac yn gallu chwalo mythau a phryderon i gefnogi penderfyniadau rhieni ynghylch addysg eu plentyn.
11. Cynyddu nifer y lleoedd addysg feithrin Gymraeg sy'n cyd-fynd â'r ddarpariaeth gynradd er mwyn sicrhau bod gennym gapasiti a dosbarthiad priodol o leoedd ledled y ddinas. I'w gyflawni drwy:
- sefydlu dosbarthiadau meithrin sydd ynghlwm wrth bob ysgol / ffrwd cyfrwng Cymraeg newydd a ddatblygir i wasanaethu cymunedau CDLI newydd a
 - darparu lleoedd ychwanegol mewn ysgolion cynradd estynedig a/neu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg newydd a ddatblygir drwy'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu.

¹⁴ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-2027 Thema Un, Amcan 7

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

• Cyngor Caerdydd - CTY, Derbyniadau• Dechrau'n Deg• Cymdeithas Genedlaethol• Meithrinfeydd Dydd• Ysgolion Caerdydd• Gwasanaethau Plant	• Menter Caerdydd• Ymwelwyr Iechyd a• Meddygfeydd y GIG• RhAG• Yr Urdd• Mudiad Methrin

Deilliant 2 - Mwy o blant dosbarth derbyn / plant pump oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Cynnal adolygiad dalgylch a gweithredu'r newidiadau cysylltiedig o fis Medi 2021 i gefnogi twf a chynaliadwyedd y Sector Cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd yn y dyfodol.
- Datblygu ysgol ffrwd ddeuol newydd (Ysgol Gynradd Groes-wen) i wasanaethu datblygiadau tai newydd yng ngogledd-orllewin y Ddinas. Bydd hyn yn cynnwys un ffrwd Gymraeg (Categori 3¹⁵) a ffrwd ddwy iaith lle dysgir y Gymraeg a'r Saesneg hyd at 50:50 (Categori 2)
- Sicrhau a manteisio i'r eithaf ar fuddsoddiad cyfalaf mewn amrywiaeth o ysgolion cynradd Cymraeg er mwyn sicrhau cyfleusterau o ansawdd uchel i gadarnhau atebion ehangu dros dro.

Ar hyn o bryd mae 18% o blant oed Derbyn yng Nghaerdydd yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg¹⁶. Mae hyn yn arwydd bod twf o fewn y sector cynradd Cymraeg ar daflywbr cadarnhaol¹⁷.

Bu twf cyfartalog o tua 0.25% y flwyddyn yn ystod y blynyddoedd diwethaf yng nghanran y plant sy'n mynd i Ddosbarthiadau Derbyn Cymraeg. Mae'r tabl isod yn dangos, er bod cynnydd wedi bod, nad yw wedi bod yn gyson.

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Cyfrwng Cymraeg	695	747	710	706	683	749
% Cyfrwng Cymraeg	15.9%	17.2%	17.2%	17.0%	16.5%	18.0%

Bydd sicrhau twf cynaliadwy lleoedd cyfrwng Cymraeg a sicrhau cynnydd yn y galw yng nghyd-destun gostyngiad mewn cyfraddau geni yn gofyn am gynllunio manwl ar sail gwybodaeth. Rydym yn cydnabod bod mwy o ddisgyblion yn cyrchu eu haddysg statudol drwy gyfrwng y Gymraeg yn dybiaeth allweddol nid yn unig i'r CSCA ond i'r strategaeth Cymraeg 2050 genedlaethol.

Bydd y camau a nodir yn y deilliant hwn yn gweithio tuag at y cynnydd a ddymunir yn nifer y disgyblion sy'n mynd i Ddosbarth Derbyn mewn ysgolion Cymraeg. Rydym yn cydnabod bod Caerdydd yn ddinas sy'n tyfu ac er ein bod yn rhagweithiol yn ein gweledigaeth a'n cynllunio, rhaid i ni hefyd ymateb i anghenion ein cymuned wrth ddatblygu cynnig ysgolion sy'n gadarn fel y gall wrthsefyll yr amrywiadau yn y boblogaeth sy'n digwydd yn naturiol.

¹⁵ Mae'r categorïau i'w gweld yn nogfen Llywodraeth Cymru - [Dogfen Categori](#)

¹⁶ Mae rhestr lawn o ysgolion Caerdydd gan gynnwys y rhai Cymraeg, eu lleoliad a'u niferoedd disgyblion ar draws y ddinas i'w gweld ar wefan y Cyngor: [Ysgolion Caerdydd](#)

¹⁷ Ceir dimadaethau manylach ynglŷn â'r taflywbr ar yn Atodiad 1 (tud 16).

Mae ein targedau ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel y nodir yn y tabl isod:

Niferoedd a % y plant 5 oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg									
2022 - 2023		2023 - 2024		2024 - 2025		2025 - 2026		2026 - 2027	
725-765	19.0 - 19.8%	747-792	19.8-21%	785-846	20.5-22.1%	809-885	21.3-23.3%	833-924	22.0-24.4%
2027 - 2028		2028 - 2029		2029 - 2030		2030 - 2031		2031 - 2032	
860-965	22.8-25.6%	889-1010	23.5-26.7%	918-1054	24.3-27.9%	946-1095	25-29%	975-1141	25.8-30.2%

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a thyfu canran y plant oedran Derbyn a addysgir yn Gymraeg o 18% i 27% erbyn 2031, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Cynnal ymchwil gan gynnwys arolwg rhieni cyffredinol a grwpiau ffocws wedi eu targedu mewn rhannau penodol o'r ddinas lle mae'r nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg yn isel a/neu o fewn grwpiau / cymunedau penodol heb gynrychiolaeth ddigonol gan gynnwys Pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol a PYADd i ddeall y rhesymau dros hyn ynghyd â gweithredu ymgyrchoedd hyrwyddo micro pwrpasol fel y bo'n briodol.
2. Gwneud addysg Gymraeg yn brif opsiwn a awgrymir i deuluoedd sy'n chwilio am le addysg yng Nghaerdydd gan ein gwasanaeth derbyn ac yn ein canllawiau derbyn:
 - Pob cam gweithredu ar gyfer mynd i'r ysgol gynradd yn gyson â Deilliant 1 uchod.
 - Gweithio gyda phartneriaid cenedlaethol i fynd i'r afael â phroblemau systemau i addasu trefn ysgolion ar ddechrau'r daith addysg statudol er mwyn codi gwelededd ysgolion Cymraeg wrth chwilio am ddarpariaeth addysg.
3. Datblygu a gweithredu hyrwyddo wedi'i dargedu ar y cyd â Chaerdydd Ddwyeithog a gynlluniwyd i ysgogi awydd a chynyddu'r nifer sy'n manteisio ar leoedd Cymraeg mewn ardaloedd lle mae'r galw yn isel.
4. Mynd ati i hyrwyddo'n weithredol y cyfle i drosglwyddo i addysg Gymraeg drwy fanteisio ar y ddarpariaeth drochi gynradd Gymraeg, a hynny i bob ymholiad newydd ar drosglwyddo yn ystod y flwyddyn ar gyfer derbyn i ysgolion Caerdydd.
5. Gwella ystod a'r hyrwyddo ar weithgareddau allgyrsiol a chyfleoedd cymdeithasol eraill o fewn a thu allan i'r ysgol ar y cyd â phartneriaid Caerdydd ddwyieithog / Fforwm Addysg Gymraeg gan gynnwys Menter Caerdydd, yr Urdd, cymuned ein hysgolion, busnesau lleol a gwirfoddolwyr/cyn-ddisgyblion Cymraeg eu hiaith.

6. Ceisio cynnal capasiti ledled y ddinas yn y sector Cymraeg cynradd ar 10% uwchlaw'r nifer a ragamcennir ar oed Derbyn i gefnogi twf a chaniatáu derbyn yn ystod y flwyddyn a hyblygrwydd ar gyfer pontio.
7. Darparu o leiaf 4DM o gapasiti cyfrwng Cymraeg newydd¹⁸ ar lefel gynradd (gyda meithrinfa) erbyn 2025-2026 drwy fwrw ymlaen â chynigion i gynyddu'r ddarpariaeth gynradd Gymraeg sy'n gwasanaethu:
 - Y Tyllgoed, Radur a Phentre-poeth yn y gogledd-orllewin trwy Ysgol Gynradd Groes-wen ar fydd yn agor Medi 2023
 - Trelái a Chaerau yn ne-orllewin y ddinas gyda gwaith yn mynd rhagddo ym mlwyddyn academaidd 2022-23
 - Trowbridge a Llaneirwg yn nwyrain y ddinas gyda gwaith yn mynd rhagddo ym mlwyddyn academaidd 2022-23
 - Llwynbedw, Gabalfa, Y Mynydd Bychan a Phlasnewydd yn ardal ganolog y ddinas gyda gwaith yn mynd rhagddo ym mlwyddyn academaidd 2022-23
8. Datblygu a gweithredu'r model iaith ddeuol (darpariaeth Categori 2) lle dysgir Cymraeg a Saesneg hyd at 50:50 fel dewis newydd a chyffrous i ysgogi mwy o deuluoedd i ddewis addysg sy'n cynnig mwy o Gymraeg nag a fyddai'n cael ei siarad/ei dysgu yn y rhan fwyaf o ysgolion cyfrwng Saesneg. I'w gyflawni drwy barhau â'r gwaith gydag arweinwyr ysgol cryf yn darparu addysg yng Nghaerdydd, y consortiwm ac arweinwyr Ysgol Gynradd Groes-wen i greu amgylchedd dysgu lle gall pob plentyn ffynnu mewn dwy iaith.

Dros y 10 mlynedd nesaf byddwn yn:

9. Ymgymryd â gwaith monitro ac ymchwil â ffocws ar y model iaith ddeuol i nodi arfer llwyddiannus i lywio'r gwaith o gyflymu twf y model fel y bo'n briodol.
10. Defnyddio'r dystiolaeth o lwyddiant modelau iaith ddeuol (Caerdydd ac eraill) i rannu arfer gorau ar y model iaith ddeuol a allai fod o fudd i ysgolion eraill ledled y ddinas a chefnogi ysgolion cyfrwng Saesneg presennol i ystyried a ydynt yn barod i symud ar hyd y continwwm dwyieithog i gategori ieithyddol gwahanol gyda mwy o addysgu a dysgu yn cael eu cynnig drwy gyfrwng y Gymraeg.
11. Hyrwyddo modelau ysgol sy'n cynnig mwy o ddefnydd o'r Gymraeg ynghyd â manteision pob un o ran caffael iaith a'r potensial i elwa ar sgiliau Cymraeg gwell.
12. Sicrhau'r capasiti mwy sydd ei angen i gyflawni cyfanswm o 8DM Cymraeg newydd ar lefel gynradd (gyda meithrinfa) ar draws oes y cynllun er mwyn parhau i dyfu a bodloni dyheadau cymunedau ar draws y ddinas yn gynaliadwy.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

• Cyngor Caerdydd - CTY, Derbyniadau	• Menter Caerdydd	
• Consortiwm Canolbarth y De	• Ymwelwyr Iechyd	a
• Cymdeithas Genedlaethol Meithrinfeydd Dydd	• Meddygfeydd y GIG	
	• RhAG	

¹⁸ Strategaeth Caerdydd Ddwyieithog 2022-2027 Thema Un, Amcan 9

- Ysgolion Caerdydd
- Gwasanaethau Plant

- Yr Urdd
- Mudiad Methrin

Deiliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i'r llall.

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Ychwanegu 1DM ar gyfer Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr o flwyddyn academaidd 2020/21 i gynnis mwy o gapasiti i ateb y galw a ragamcennir am leoedd Cymraeg mewn ysgolion uwchradd.
- Cynhaliwyd adolygiad dalgylch gyda newidiadau cysylltiedig a weithredwyd o flwyddyn academaidd 2021/22 i wella'r cydbwysedd rhwng nifer y plant a nifer y lleoedd sy'n gwasanaethu pob ardal yng Nghaerdydd.
- Tyfu'r ddarpariaeth Drochi Gymraeg i ddarparu ar gyfer myfyrwyr oedran uwchradd a chynyddu nifer y bobl ifanc sy'n gallu trosglwyddo'n llwyddiannus o addysg gynradd Saesneg i addysg uwchradd Gymraeg.

Ar gyfartaledd, y gyfradd cadw net ar gyfer plant Caerdydd sydd wedi cofrestru mewn dosbarth Derbyn cyfrwng Cymraeg, sy'n symud ymlaen i Gyfnod Allweddol 2, yw 93.3%. Y ganran net ar gyfer y garfan Derbyn cyfrwng Cymraeg sy'n symud ymlaen i addysg uwchradd yw 87.4%. Mae canran net y plant sy'n symud ymlaen o Flwyddyn 6 mewn addysg gynradd Gymraeg i ddosbarthiadau uwchradd Cymraeg yn sylweddol uwch nag yn y sector cyfrwng Saesneg, lle mae cyfran uwch o blant yn symud ymlaen i ysgolion y tu allan i Gaerdydd, i ysgolion annibynnol neu i ddarpariaeth arall¹⁹.

Mae data CYBLD yn dangos nad yw'n ymddangos bod trosglwyddo dysgwyr rhwng cyfnodau allweddol yn broblem sylweddol. Fodd bynnag mae pandemig COVID-19 a'r angen am ddysgu o bell wedi cyflwyno heriau i ysgolion a theuluoedd. Rydym yn ymwybodol bod hyn wedi cael effaith tymor byr gyda nifer fach o deuluoedd yn dewis tynnu eu plant allan o addysg Gymraeg. Bydd yn rhaid aros i weld os oes goblygiadau hirdymor i'r tarfu, o ran trosglwyddiadau diweddarach ar ddiwedd blwyddyn neu ar adegau pontio.

Bu cynnydd bychan yn nifer y trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn allan o ysgolion Cymraeg yn ystod y pandemig. Gwelwyd hefyd nifer tebyg o ddisgyblion yn symud allan o Gaerdydd ac yn symud i ddarpariaeth amgen (gan gynnwys addysg ddewisol yn y cartref, ysgol arbennig, UCD ac addysg breifat).

Dyma'r sefyllfa yn gysylltiedig â phlant sy'n trosglwyddo allan o ysgolion Cymraeg yn ystod y flwyddyn dros y tair blynedd diwethaf:

I le'r aeth disgyblion ysgolion cynradd ac uwchradd Cymraeg a adawodd yn ystod y flwyddyn

	2018-19	2019-20	2020-21

¹⁹ Gwybodaeth lawn ynghylch cyfraddau pontio o flwyddyn i flwyddyn yn Atodiad 1 (tud 55)

Symud o Gaerdydd	64	37%	66	36%	61	30%
Trosglwyddo i ysgol Gymraeg arall yng Nghaerdydd	55	32%	48	27%	35	17%
Trosglwyddo i ysgol Saesneg yng Nghaerdydd	42	25%	59	33%	93	47%
Arall*	11	6%	8	4%	11	6%
Cyfanswm	172	100%	181	100%	200	100%

*Yn cynnwys Addysg Ddewisol yn y Cartref, Addysg Heblaw yn yr Ysgol, ysgol arbennig neu UCD, ysgol breifat

Mae'n werth nodi, o ddisgyblion a drosglwyddodd i ysgol awdurdod lleol prif ffrwd arall yng Nghaerdydd, fod newid sylweddol o ran y rhaniad rhwng y rhai yn aros yn y sector Cymraeg a'r rhai yn trosglwyddo i addysg Saesneg. Byddwn yn parhau i fonitro hyn yn y blynyddoedd i ddod i asesu a yw hwn yn ddigwyddiad ynysig sy'n deillio o heriau'r pandemig neu batrwm cylchol.

Er bod nifer o ddisgyblion wedi trosglwyddo allan o addysg Gymraeg, mae hyn wedi ei liniaru i raddau gan nifer o ddisgyblion sy'n dewis trosglwyddo i'r sector Cymraeg o'r sector Saesneg. Mae gan Gaerdydd ddarpariaeth Drochi Gymraeg uchel ei barch a hynod effeithiol. Gwelwyd niferoedd cynyddol o ddisgyblion yn trosglwyddo'n llwyddiannus o ddarpariaeth Saesneg a dod i Gaerdydd o wledydd eraill i ymuno â chyfoedion newydd mewn darpariaeth Gymraeg.

Ers agor yn 2010 mae'r uned wedi cefnogi 345 o blant a phobl ifanc i ddod yn siaradwyr Cymraeg rhugl sy'n gallu trosglwyddo i addysg Gymraeg²⁰.

Yn ogystal â'r ddarpariaeth lwyddiannus ar gyfer hwyr ddyfodol i'r Gymraeg, mae'r awdurdod wedi defnyddio arian grant gan Lywodraeth Cymru yn ddiweddar i dreialu darpariaeth hybu caffael iaith ddwys ym mhob un o'r tair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg i gefnogi 29 o ddisgyblion a gafodd eu hasesu a'u nodi fel rhai a fyddai'n fwyaf tebygol o elwa o fewnbwn penodol i gefnogi cynnydd a chadw.

Roedd y ddarpariaeth hon yn defnyddio agweddau o gynnwys dysgu'r rhaglen drochi Gymraeg i feithrin sgiliau a hyder disgyblion i ddefnyddio'r Gymraeg yn haws yn eu hamgylchedd ysgol cyfrwng Cymraeg. Cafodd hyn groeso brwd gan ddysgwyr a'r ysgolion gydag awydd i barhau â mewnbwn dros y blynyddoedd nesaf ar yr un pryd â meithrin sgiliau yn y gweithlu ehangach mewn ysgolion yn y tymor hwy. Mae cynllun peilot Glowyi pellach yn parhau ar hyn o bryd yn ystod tymor yr haf 2022 gan roi cymorth iaith i 235 o ddysgwyr cyfrwng Cymraeg.

At hynny, yn ogystal â chyflwyno'r ddarpariaeth drochi a hybu'r Gymraeg yn uniongyrchol i ddisgyblion, mae uned drochi Gymraeg Caerdydd hefyd wedi bod yn

²⁰ Mae gwybodaeth lawn ynglŷn â nifer y disgyblion sydd wedi mynychu uned drochi Gymraeg a throsglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd ar gael yn Atodiad 1 (tud 56).

rhagweithiol iawn wrth ddatblygu deunyddiau i gefnogi hwyrddyfodiaid i'r Gymraeg mewn ysgolion cynradd ac uwchradd a chefnogi sawl Awdurdod Lleol arall o Gymru i sefydlu eu darpariaeth eu hunain yn ystod 2021-22.

Mae Caerdydd wedi ymrwymo'n llwyr i ehangu'r sector cyfrwng Cymraeg, ac mae hyn yn cynnwys cynyddu'r lleoedd Cymraeg uwchradd yn y ddinas. Mae amrywiaeth o opsiynau i ehangu darpariaeth uwchradd sydd angen eu hystyried yng nghyd-destun dinas. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Darlun demograffig newidiol gyda chyfraddau genedigaethau yn gostwng.
- Argaeledd safleoedd sydd eisoes wedi gweld niferoedd estynedig o blant.
- Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn aml yn cynnig rhai o'r cyfleoedd gorau ar gyfer twf mewn darpariaeth. Yn ôl y safleoedd CDLI mwy yng Nghaerdydd mae mwy o botensial i gefnogi'r gwaith o ehangu darpariaeth cyfrwng Cymraeg, ond efallai na fydd y rhain yn barod tan ddiwedd ail hanner y CSCA. Bydd y Cyngor yn cyflwyno cyfleoedd uwchradd cyfrwng Cymraeg pan fydd y safleoedd ar gael fel rhan o'r gwaith o gynllunio lleoedd holistig.
- Dosbarthiad a lledaeniad lleoedd Cymraeg ar lefel uwchradd
- Pwysau sydd eisoes yn yr ysgolion presennol mewn perthynas â recriwtio a chadw staff mewn pynciau penodol a darparu ar gyfer y lefel gynyddol o alw ADY yn y sector.

Mae'r rhagamcanion presennol yn dangos y byddai digon o le i ddarparu ar gyfer y twf rhagweladwy mewn niferoedd yn yr ysgolion uwchradd presennol y tu hwnt i'r brig cyfradd genedigaethau yn gynnar yn y cylch CSCA presennol. Mae data cofrestru meddygon teulu'r GIG a gafwyd ym mis Rhagfyr 2021 yn ein galluogi i ragweld lleoedd ledled y ddinas tan 2031/32, ac ar yr adeg honno rhagamcennir y bydd cyfanswm y niferoedd a dderbynir i'r ysgol uwchradd 15 – 20% yn is na'r brig.

Mae hyn yn rhoi cyfle i weithio drwy'r opsiynau priodol ar gyfer twf gyda'r rhanddeiliaid perthnasol. Byddai unrhyw gynigion tymor hwy ar gyfer ehangu yn destun trafodaeth helaeth gyda'r arweinwyr uwchradd cyfrwng Cymraeg presennol a'r gymuned ehangach er mwyn elwa ar eu cyfoeth o brofiad ynghyd â'u gwybodaeth am eu teuluoedd a'r newidynnau sy'n gysylltiedig â chefnogi plant, pobl ifanc a'u teuluoedd i symud ymlaen trwy addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg a thu hwnt.

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn a chynyddu nifer y plant sy'n parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i'r llall, yn ystod y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Monitro ceisiadau ar gyfer trosglwyddo o ysgolion cyfrwng Cymraeg i'r sector Saesneg yn y ddinas a chynnal ymchwil pellach lle mae'r rhai sy'n optio allan o'r sector hwn yn dod o faes/grŵp penodol i sicrhau gwell dealltwriaeth o bryderon a sicrhau bod sicrwydd a chymorth priodol yn cael eu darparu gyda'r bwriad o annog ailystyriaeth i aros.
2. Cadw'r lefelau uchel o ddilyniant o ysgolion cynradd Cymraeg i rai uwchradd Cymraeg o dan adolygiaeth gysol.

Commented [PR1]: Huw/ Sarah to comment on whether we refer to the LDP sites 'unlocking' others for welsh and whether we touch on the 4th WM secondary school or expansion of others

Commented [PR2]: Is this more accurate?

3. Nodi a darparu cymorth â ffocws i ysgolion lle gallai cyfraddau pontio fod yn destun pryder a chyhoeddi adnoddau gan adeiladu ar ddysgu'r rhaglen beilot caffael iaith ddwys a gynhaliwyd yn 2021-22 i gynyddu hyder disgyblion, ynghyd â chefnogi a rhoi sicrwydd i rieni/gofalwyr ynghylch pontio rhwng cyfnodau i annog cyfraddau cadw disgyblion.
4. Gweithio mewn partneriaeth agos ag ysgolion i wella'r wybodaeth sydd ar gael ar wefannau ysgolion unigol i esbonio'r gwerth a osodir ar ddatblygu sgiliau ieithyddol Cymraeg, manteision bod yn ddwyieithog a'r wybodaeth ddiweddaraf am sut y caiff plant a phobl ifanc eu chefnogi yn eu dysgu gan gynnwys:
 - Cynyddu'r cyfeirio at gyfleoedd dysgu Cymraeg a chymdeithasu y tu allan i'r ysgol er mwyn normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg y tu allan i amgylchedd dysgu ffurfiol yr ysgol.
 - Cefnogi cydweithio rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd i gynhyrchu adnoddau sy'n hyrwyddo dilyniant ieithyddol i rieni/gofalwyr ac sy'n rhoi sicrwydd er mwyn chefnogi cadw disgyblion.
 - Sicrhau bod y daith addysgol gyfan o'r feithrinfa i ôl-16 yn glir i deuluoedd er mwyn datblygu hyder pellach wrth ddewis addysg Gymraeg gan gynnwys tynnu sylw at y cymorth sydd ar gael i blentyn ddatblygu a magu hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol.
5. Darparu cyngor, dysgu proffesiynol ac adnoddau i ysgolion Saesneg i gynyddu canran y cwricwlwm a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg a gweithredu'r Gymraeg Ar Draws y Cwricwlwm gan gynyddu faint o ddysgu a gynigir a mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.
6. Dathlu a rhannu arfer da ledled Caerdydd a rhanbarth ehangach y de-ddwyrain mewn amrywiaeth o ffyrdd e.e., gweminarau, podlediadau, blogiau a theithiau cerdded dysgu.
7. Archwilio cyfleoedd i gynnig defnyddio o leiaf un o'r ddau safle ysgol uwchradd CDLI i gefnogi cynnydd yn nifer y lleoedd uwchradd cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd o 2027 ymlaen fel rhan o'r gwaith cynllunio strategol a buddsoddi yn y dyfodol drwy'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu.
8. Cyflwyno ceisiadau (cyfalaf a refeniw) i sicrhau cyllid i gefnogi ehangu'r ddarpariaeth drochi Gymraeg (ar lefelau cynradd ac uwchradd) i ddangos yr angen i gynyddu a chynnal nifer y lleoedd sydd ar gael i'r ddau drwy:
 - ddatblygu strategaeth hyrwyddo ragweithiol er mwyn annog ystyriaeth i roi'r cyfle i drosglwyddo o ysgolion Saesneg a/neu ysgolion model iaith ddeulol i addysg Gymraeg wrth drosglwyddo i'r sector uwchradd
 - cymorth parhaus ar ffurf caffael iaith dwys yn ôl yr angen ar lefel uwchradd er mwyn gwella hyder dysgwyr a rhoi mwy o sicrwydd i rieni sy'n dewis addysg Gymraeg y bydd eu plentyn yn cael y cyfle i gyrchu cymorth os bydd ei angen.
 - treialu darpariaeth hybu caffael iaith ddwys mewn ysgolion cynradd gyda thystiolaeth o angen cyn i deuluoedd wneud penderfyniadau mewn perthynas ag addysg uwchradd i gefnogi hyder i barhau ag addysg Gymraeg.

- datblygu a chyflwyno hyfforddiant gweithlu gyda deunyddiau addysgu i gefnogi dysgu cyfrwng Cymraeg i fewnosod caffael patrymau iaith cyson gan ddefnyddio technegau profedig a ddefnyddir yn y ddarpariaeth drochi Gymraeg i wella cywirdeb a hyder dysgwyr.
9. Gweithio gydag ysgolion cynradd Cymraeg i sicrhau cynnydd yn y niferoedd sy'n hyfforddi'n athrawon ac mewn ffeiriau gyrfaoedd i gefnogi nifer uwch o'n pobl ifanc i ystyried manteision ac amrywiaeth y cyfleoedd sydd i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
10. Cynyddu darpariaeth hyfforddiant Cymraeg i rieni sy'n anfon eu plant i ysgolion Cymraeg yn unol â Strategaeth Caerdydd Ddwieithog.

Dros y 10 mlynedd nesaf byddwn yn:

11. Bwrw ymlaen â chynlluniau i gynyddu capasiti parhaol y ddarpariaeth uwchradd Gymraeg er mwyn sefydlu capasiti ledled y ddinas yn y sector sydd 10% uwchlaw'r niferoedd a ragamcennir.
12. Parhau i ddatblygu ar y cydweithrediad presennol gyda'r sector uwchradd Cymraeg i ddarparu dysgu proffesiynol pwnc-benodol, yn enwedig mewn meysydd lle ceir prinder ymarferwyr drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

• Cyngor Caerdydd • Consortiwm Canolbarth y De • Ysgolion Caerdydd • Gwasanaethau Plant • Menter Caerdydd • Coleg Caerdydd a'r Fro (CCF)	• RhAG • Meddygfeydd y GIG • Yr Urdd • Prifysgol Metropolitan Caerdydd • Prifysgol Caerdydd • Cyngor y Gweithlu Addysg

Deiliant 4 - Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau a asesir yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Cynyddu nifer y bobl ifanc sy'n astudio'n ddwyieithog a thrwy gyfrwng y Gymraeg yng Ngholeg Caerdydd a'r Fro
- Llwyddo i gefnogi myfyrwyr i fanteisio ar ystod eang o opsiynau a chysiau TGAU ac ôl-16 drwy gydweithio agos rhwng y tair ysgol uwchradd Gymraeg sy'n galluogi myfyrwyr i barhau â'u hastudiaethau yn y Gymraeg.

Mae 100% o ddisgyblion sy'n mynd i ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd yn cwblhau TGAU iaith gyntaf neu gymhwyster iaith gyntaf priodol e.e., llwybrau mynediad. Mae pob pwnc arall (ac eithrio Saesneg iaith a Llenyddiaeth) yn cael eu haddysgu a'u harholi drwy gyfrwng y Gymraeg yn TGAU. Mae'r cynnig academaidd yn cynnwys amrywiaeth o opsiynau pwnc i ddysgwyr eu dewis gyda pheth gweithio traws-ysgol i wella'r ystod o bynciau 14-19 sydd ar gael. Mae deilliannau dysgwyr ar draws y tair ysgol yn gryf. Mae nifer y disgyblion sy'n cael eu derbyn ym Mlwyddyn 7 yn cynyddu'n gyson â'r carfannau mwy sy'n symud drwy'r system.

Ar lefel ôl 16, mae 100% o ddisgyblion Safon Uwch sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn sefyll eu harholiadau drwy'r Gymraeg. Mae cynyddu'r nifer sy'n dewis Cymraeg fel pwnc yn darged wrth symud ymlaen fel rhan o'r gwaith cynllunio camau gweithredu.

Mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg / ffydd mae astudio Cymraeg hyd at 16 oed yn ofyniad gorfodol. Bydd yr ysgolion yn dangos bod pob disgybl yn gwneud cynnydd o ran datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg o'u man cychwyn. Mae'r holl ddisgyblion yn cael eu hannog i sefyll TGAU Cymraeg ac mae eithriadau gyda lleiafrif bach iawn o amgylchiadau lle y gwneir achos ar sail fesul achos unigol i ddysgwyr gael ei ddatgymhwysu.

Mewn ysgolion Saesneg, mae nifer fach yn dewis y Gymraeg fel ail iaith ar lefel Safon Uwch, gan bwysleisio eto pa mor bwysig yw cynnwys amlygrwydd a manteision dewis y Gymraeg ar y lefel hon wrth osod targedau yn y cynlluniau gweithredu.

Mae darparwyr ôl-16 eraill yng Nghaerdydd megis Coleg Caerdydd a'r Fro hefyd wedi nodi cynnydd yn nifer y bobl ifanc sy'n astudio'n ddwyieithog a thrwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys 46 o bobl ifanc sy'n astudio gwallt a harddwch, a 24 o ddysgwyr sy'n astudio cymwysterau BTEC lefel 3 dwyieithog. Nododd y coleg newid mawr yn agweddau dysgwyr tuag at y Gymraeg a'u gallu i weld y modd y bydd yr iaith yn eu helpu yn y dyfodol. Y bwriad yw y bydd y ddau gwrs yn hyrwyddo'u hunain drwy gyfrwng y Gymraeg yn unig ar gyfer Medi 2021.

Yn amlwg, gan gysylltu â'r deiliant blaenorol, er mwyn sicrhau mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg, mae'n dal yn hanfodol ceisio dal gafael ar ddysgwyr sydd wedi dechrau yn y sector cynradd Cymraeg wrth bontio i ysgol uwchradd.

Mae darparu dysgu ac addysgu ar-lein wedi bod yn hanfodol yn ystod y pandemig. Er bod hyn wedi deillio o angen, mae uwchsgilio'r gweithlu a'r cymhwysedd technegol yn rhoi'r cyfle posibl i archwilio a darparu ystod o ddarpariaeth a chofleidio technoleg fel mecanwaith ar gyfer ehangu'r cwricwlwm Cymraeg sydd ar gael ar draws yr awdurdod lleol.

Mae gan Gaerdydd drefniadau partneriaeth cadarnhaol fydd yn gweithredu rhwng y tair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg er mwyn sicrhau bod cynnig eang ar gael i fyfyrwyr sy'n parhau i astudio drwy'r Gymraeg ar lefel ôl 16. Mae hyn yn golygu bod modd cynnig ystod fwy o bynciau y tu hwnt i'r rhai sydd ar gael mewn unrhyw un ysgol.

Yn draddodiadol, cyflawnwyd y cynnig gwell drwy weithredu amserlen gyffredin gyda'r disgyblion yn teithio'n gorfforol i fynychu sesiynau ar gyfer rhai pynciau ar safle arall. Fodd bynnag, lle bu defnydd helaeth o lwyfannau ar-lein i barhau i addysgu a dysgu drwy'r pandemig, mae'r ysgolion yn bwriadu adeiladu ar hyn i gynnig yr opsiynau trwy fodel cyflenwi hybrid eleni.

Y ffocws eleni yw treialu dysgu cyfunol rhwng y tair ysgol. Mae penaethiaid uwchradd Caerdydd wedi manteisio ar y cyfle i gwrdd â'r rhai sy'n cefnogi cyflwyno'r prosiect E-sgol, a chydabod bod hon yn fenter sy'n esblygu'n gyflym a allai gynnig manteision i ddysgwyr Caerdydd. Mae Caerdydd wedi ymrwymo i edrych ymhellach ar y potensial i ddefnyddio'r E-sgol i ehangu'r opsiynau pwnc yn ogystal â'r rhai sydd eisoes wedi'u darparu mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg.

I gyflawni'r deilliant hwn a sicrhau bod mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau a asesir yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Nodi a manteisio i'r eithaf ar adnoddau pellach i ehangu a bywiogi'r enghreifftiau o'r ystod o yrfaeodd lle defnyddir y Gymraeg gan ysgogi mwy o bobl ifanc i fanteisio arnynt ymhellach i'w gyfra ddysgu ac annog defnydd ehangach o'r Gymraeg y tu hwnt i'r cwricwlwm a chymwysterau ar y cyd â Chaerdydd Ddwieithog²¹
2. Ymgymryd ag ymchwil â ffocws gyda phobl ifanc ar y cyd ag ysgolion, colegau a phartneriaid i gael gwell dealltwriaeth o'u rhesymau dros ddewis eu hopsiynau a beth allai eu hannog i ddewis Cymraeg Safon Uwch.
3. Gweithio gyda phartneriaid ar draws y Fforwm Addysg Gymraeg, Caerdydd Ddwieithog ac Addewid Caerdydd i amlygu manteision y Gymraeg gan gynnwys cyfleoedd ar gyfer prentisiaethau, profiad gwaith a/neu gyfleoedd gwirfoddoli mewn sefydliadau a gweithleoedd Cymraeg eu hiaith sy'n manteisio i'r eithaf ar botensial siaradwyr dwyieithog.
4. Gweithio gyda phartneriaid i hyrwyddo manteision y Gymraeg a bod yn ddwyieithog gyda rhieni / gofawlyr ynghyd â sut y gallant gefnogi dilyniant disgyblion hyd yn oed os nad y Gymraeg yw'r iaith lafar gartref.

²¹ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog Thema 3, Amcan 5

5. Gweithio gyda darparwyr allanol a LIC ar unrhyw fentrau cenedlaethol i hyrwyddo'r Gymraeg fel pwnc Safon Uwch.
6. Sicrhau bod 100% o ddisgyblion mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg yn parhau i gymryd pob cymhwyster (ac eithrio llenyddiaeth ac iaith Saesneg) drwy gyfrwng y Gymraeg ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 4, gan gynnwys TGAU a chymwysterau tebyg.
7. Parhau i weithio gyda chydweithwyr mewn ysgolion Saesneg ledled Caerdydd i sicrhau bod pob disgybl yn gallu ymgymryd â TGAU Cymraeg ail iaith neu unedau Llwybr Lefel Mynediad²² ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 4.
8. Gweithio gyda phartneriaid i lobio Cymwysterau Cymru er mwyn sicrhau bod cymwysterau TGAU newydd Cymru i gefnogi'r cwricwlwm arfaethedig yn cynnig testunau sy'n fwy cyfoes ac yn fwy perthnasol i ddysgwyr
9. Cefnogi ysgolion i gynllunio'n bwrpasol i gynyddu awydd, gwydnwch a hyder dysgwyr ysgolion uwchradd i ddefnyddio a thyfu'r sgiliau Cymraeg y llwyddir i'w caffael yn y sector cynradd, a gweithio gyda phartneriaid allanol i hyrwyddo hyn.
10. Gweithio gyda Chaerdydd Ddwieithog a phartneriaid i gefnogi cynnydd yn nifer y myfyrwyr sy'n astudio cyrsiau addysg bellach ac uwch drwy gyfrwng y Gymraeg²³.
11. Adolygu canlyniad y ddarpariaeth dysgu cyfunol ochr yn ochr â gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru ac ailedrych ar unrhyw gyfleoedd pellach i wneud defnydd strategol o opsiynau e-ddysgu cyfrwng Cymraeg megis E-sgol i ymestyn yr ystod o bynciau ac ehangu'r cynnig o gymwysterau a phrofiadau dysgu posibl ledled Caerdydd.

Dros y 10 mlynedd nesaf byddwn yn:

12. Adolygu'r nifer sy'n manteisio ar ac yn cwblhau Safon Uwch Cymraeg ers dechrau'r cynllun a cheisio adborth pobl ifanc i ganfod pa ffactorau a arweiniodd at eu penderfyniad i barhau â'u hastudiaethau yn y Gymraeg neu drwy gyfrwng y Gymraeg a'u barn am effaith y wybodaeth a'r adnoddau a ddatblygwyd ac a rannwyd gyda hwy.
13. Ymgysylltu â byrddau arholi i gynrychioli'r awydd sydd am ystod ehangach o gyrsiau a chymwysterau (yn enwedig o ran cyfleoedd dysgu galwedigaethol) a gyflwynir trwy gyfrwng y Gymraeg i sicrhau lefel gydradd â'r ystod sydd ar gael yn Saesneg.
14. Archwilio'r potensial i ddatblygu modiwlau dysgu ar-lein Caerdydd i gefnogi datblygu sgiliau trwy ddysgu digidol yng Nghyfnod Allweddol 4.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

• Cyngor Caerdydd • Consortiwm Canolbarth y De	• Prifysgol Caerdydd • Prifysgol Metropolitan Caerdydd

²² Unedau Llwybr Lefel Mynediad yn cynnwys 6365, 6366, 6367, 6368 a 6369

²³ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog Thema Un, Amcan 12

- Ysgolion Caerdydd
- Coleg Caerdydd a'r Fro (CCF)
- E-sgol
- Byrddau Arholi yn cynnwys CBAC
- Cyngor y Gweithlu Addysg

Deilliant 5 - Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- cynnal 'Gyrfa Gymraeg - Ffair Swyddi Cymraeg Caerdydd' dan arweiniad Caerdydd Ddwyieithog i dynnu sylw at opsiynau gyrfa a manteision gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae'r pandemig wedi bod yn gatalydd ar gyfer mwy o gynnwys ar-lein yn Gymraeg, gan gynnwys sianel youtube S4C ar gyfer plant 11-13 oed a Hansh yn gweithio gyda phobl ifanc i greu cynnwys.
- Mae'r cyfleoedd dysgu a chymdeithasu ar-lein wedi cynyddu'n sylweddol drwy gydol y pandemig ac er bod llawer o weithgareddau wyneb yn wyneb wedi ailddechrau, mae'n parhau i ategu'r cynnig hwn gydag amrywiaeth o gyfleoedd dysgu ar-lein.

Mae Caerdydd yn cydnabod gwerth i bobl ifanc ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg mewn amrywiaeth o gyd-destunau i wella eu caffael ar iaith a meithrin eu hyder wrth siarad yr iaith wrth gyfathrebu bob dydd er mwyn bodloni dyheadau Cymraeg 2050. Er gwaethaf y tarfu yn sgil y pandemig mae partneriaid Fforwm Addysg Gymraeg Caerdydd wedi parhau i ddarparu gweithgareddau cyfoethogi drwy gyfrwng y Gymraeg yn yr ysgolion, fel gweithgareddau allgyrsiol gyda llawer yn symud ar-lein lle bo hynny'n bosibl yn ystod y pandemig.

Yng Nghaerdydd, mae 17 o ysgolion cynradd Cymraeg wedi ennill Gwobr Efydd y [Siarter Iaith](#) gydag 8 yn symud ymlaen i ennill y wobwr arian erbyn 2021. Mewn ysgolion uwchradd, mae 2 ysgol wedi ennill y wobwr efydd.

Mae'r cynllun Cymraeg Campus wedi'i gyflwyno ar gyfer ysgolion lle mae iaith yr addysgu yn Saesneg ac yn 2021, roedd 15 o ysgolion cynradd wedi cael efydd gyda 2 ysgol uwchradd yn treialu cynllun uwchradd Cymraeg Campus.

Anogir dysgwyr sy'n mynychu ysgolion Cymraeg a Saesneg i gymryd rhan mewn ystod eang o weithgareddau diwylliannol, cymdeithasol a chwaraeon drwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn gwella eu hyder a chadw eu rhuglder yn y Gymraeg gan gynnwys ymhlith lefelau uchel arall o gyfranogiad a chynrychiolaeth yn nigwyddiadau a chyfleoedd cymdeithasol yr Urdd (Eisteddfod yr Urdd, cystadlaethau chwaraeon cenedlaethol, gweithgareddau awyr agored a theithiau preswyl) ynghyd â chynrychiadau'r celfyddydau perfformio mewn ysgolion.

Mae fforwm partneriaid Caerdydd Ddwyieithog wedi gwneud gwaith i nodi a choladu cyfeirlyfr o brofiad gwaith a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n gofyn am sgiliau Cymraeg. Wrth symud ymlaen, disgwylir i hyn fod o fudd wrth arddangos gwerth a throsglwyddo

sgiliau Cymraeg y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth. Y gobaiith yw y bydd hyn yn cryfhau'r Gymraeg fel rhan lewyrchus o ddiwylliant Caerdydd ac yn hanfodol i hunaniaeth y Brifddinas.

Dyma'r sefyllfa bresennol sy'n ymwneud â chyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol a'n prif darged ar gyfer y deng mlynedd nesaf:

Sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu cefnogi i fwynhau a chadw eu defnydd a'u hyder yn eu sgiliau Cymraeg y tu hwnt i'r ysgol drwy sicrhau amrywiaeth eang o gyfleoedd hygyrch yng Nghaerdydd a fydd yn cyffroi, yn ymgysylltu ac yn annog pobl ifanc gan gyfrannu felly at y dyhead i gofleidio'r iaith fel iaith fyw yn ein prifddinas.

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a sicrhau bod dysgwyr yn cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Mynd i'r afael â'r gwaith o fapio'r ddarpariaeth bresennol y tu allan i'r ysgol ar y cyd â darparwyr eraill i nodi bylchau a bod yn sail i drafodaethau sy'n ymwneud â chydweithredu / partneriaethau newydd er mwyn cynyddu / ehangu'r ddarpariaeth i ateb y galw.
2. Ymgymryd â gweithgareddau ymgysylltu â ffocws iddynt gyda phobl ifanc ynghylch pa gyfleoedd dysgu a chymdeithasu Cymraeg yr hoffent eu gweld yn cyd-fynd ag ymrwymiad Dinas sy'n Dda i Blant Caerdydd gan gynnwys sefydlu Fforwm Ieuenctid Caerdydd Ddwyieithog²⁴
3. Cynnal ymchwil gyda phobl ifanc ac oedolion sydd wedi cyrraedd lefel o ruglder yn y Gymraeg yn y gorffennol ond sydd wedi colli hyder i'w ddefnyddio er mwyn deall a mynd i'r afael yn well â'r her o gadw iaith y tu hwnt i addysg statudol.
4. Cynnal arolwg gyda busnesau Caerdydd a chyn-fyfyrywyr ysgolion Cymraeg i archwilio'r posibilïadau i gefnogi cyfleoedd pellach ar gyfer cyfleoedd amgen i'r rhai sydd eisoes ar gael er mwyn ehangu'r cwmpas ac ymgysylltu â diddordebau mwy arbenigol.
5. Cynnal archwiliad o ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob ysgol ym mhob cyd-destun i lywio cynllunio a blaenoriaethu cyfleoedd a gynigir yng Nghaerdydd i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd ynghyd â'r gweithlu addysg i gynyddu cyfranogiad mewn dysgu a defnyddio'r Gymraeg.
6. Darparu swyddog consortia dynodedig i bob ysgol i gefnogi'r Siarter Iaith a chynnydd Cymraeg Campus sy'n canolbwyntio ar hyrwyddo, cefnogi, herio ac achredu holl ysgolion Caerdydd i wneud cynnydd gyda'r Gwobrau Siarter Iaith a Chymraeg Campus.
7. Sicrhau bod yr holl gyfleoedd a gynigir yng Nghaerdydd yn cael eu hyrwyddo'n gynhwysfawr ac yn gydlynol yng Nghaerdydd i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd er

²⁴ Strategaeth Ddwyieithog Caerdydd Thema Dau, Amcanion 1,2 ac 8 a Thema Tri, Amcan 2

mwyn cynyddu ymwybyddiaeth a chynyddu cyfranogiad mewn dysgu a defnyddio'r Gymraeg.

8. Sicrhau cyllid a chynyddu cydweithio rhwng y Gwasanaeth Ieuencid a sefydliadau partner gan gynnwys Menter Caerdydd a'r Urdd i wella ystod a dosbarthiad y cyfleoedd sydd ar gael ledled Caerdydd i bobl ifanc ar y cyd â Strategaeth Ddwieithog Caerdydd²⁵.
9. Blaenoriaethu darpariaeth, cyfleoedd a mynediad i'r celfyddydau yn y Gymraeg yng Nghaerdydd ar gyfer plant, pobl ifanc a theuluoedd ar y cyd â Strategaeth Ddwieithog Caerdydd drwy:
 - Tafwyl
 - Sesiynau darllen ac ysgrifennu creadigol²⁶.
 - Cynyddu cydweithrediad celfyddydol â blynyddoedd 12 a 13 mewn Ysgolion Uwchradd a gydag Israddedigion yng Ngholegau a Phrifysgolion Caerdydd.²⁷
10. Gweithio gyda phartneriaid i gefnogi'r fenter yn Strategaeth Ddwieithog Caerdydd i gynyddu gweithgarwch gydag ysgolion Saesneg gan ffurfio clybiau, cynnal gweithdai, ac annog gweithgareddau'n uniongyrchol gyda'r ysgolion drwy gyfrwng y Gymraeg²⁸
11. Mae holl ysgolion Caerdydd yn cymryd rhan yn rhaglen achredu Siarter Iaith y Gymraeg (a elwir ar hyn o bryd yn Siarter Iaith a Cymraeg Campus), gyda phob ysgol yn gweithio i gyrraedd y lefel nesaf erbyn 2027).

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

12. Gwerthuso effaith y Siarter Iaith a Chymraeg Campus i gefnogi'r gwaith o fireinio'r cynlluniau dros amser, yn enwedig ochr yn ochr â gweithredu'r cwricwlwm newydd.
13. Darparu cymorth i ysgolion yn eu defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion â chyfleoedd dysgu Cymraeg, Llythrennedd a Chyfathrebu proffesiynol o ansawdd uchel gan gynnwys cymorth pwrpasol ar gyfer ysgolion/clystyrau unigol a chyfleoedd i gydweithio rhwng ysgolion a phartneriaethau rhwng cymheiriaid fel bo'n briodol.
14. Hyrwyddo cyfranogiad gweithredol plant mewn partneriaethau traws-ysgol i wella eu mwynhad o ddefnyddio'r Gymraeg gan gefnogi normaleiddio'r iaith ym mhob lleoliad er mwyn cydlyniant a gwell awydd i ymwneud â'r iaith.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

²⁵ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-2027, Thema Tri, Amcanion 2, 3 ac 8

²⁶ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-2027 Thema Dau, Amcan 8, Thema Tri Amcan 3

²⁷ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-2027, Thema Tri, Amcan 4

²⁸ Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-2027 Thema Dau, Amcan 3

- Cyngor Caerdydd, gan gynnwys Caerdydd Ddwieithog ac Addewid Caerdydd
 - Yr Urdd
 - Menter Caerdydd
 - CCD
- S4C
 - Ysgolion
 - Coleg Caerdydd a'r Fro (CCF)
 - Partneriaid y Brifysgol, gan gynnwys y Coleg Cymraeg, Prifysgol Caerdydd a Met Caerdydd, Prifysgol De Cymru

Deilliant 6 - Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg Gymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) (yn unol â'r dyletswyddau a osodir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thriwlynlys Addysg (Cymru) 2018

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Sefydlu canolfan ddysgu newydd ar gyfer hyd at 20 o ddisgyblion yn Ysgol Pwll Coch
- Ymestyn y nifer dynodedig ar gyfer y ganolfan adnoddau arbenigol yn Ysgol Glantaf i 30, a chymerwyd camau i wella'r cyfleusterau
- Sefydlu dosbarth Lles cynradd yn Ysgol Pen-y-Groes, gan gynnig lleoedd cofrestredig dros dro i hyd at 8 disgybl
- Gweithio gyda'r tair ysgol uwchradd i ddatblygu 'canolfan les rithwir' sy'n gweithredu ar draws y tair ysgol, ar gyfer hyd at 18 o ddisgyblion sydd mewn perygl o gael eu gwahardd neu o ymddieithrio

Mae'r sefyllfa bresennol o ran darparu addysg Gymraeg i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yng Nghaerdydd a'n targedau ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel a ganlyn:

Mae nifer yr achosion o ADY yn y sector Cymraeg yn parhau i fod yn is nag ar gyfer ysgolion Caerdydd yn gyffredinol:

Ebrill 2021	Pob ysgol	% boblogaeth y ddisgyblion	Ysgolion Cymraeg	% boblogaeth y ddisgyblion
Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	3045	5.54	320	3.72
Â datganiad	1360	2.48	116	1.35

Fodd bynnag, bu cynnydd yn nifer y disgyblion ag ADY sylweddol a chymhleth sy'n dewis addysg Gymraeg, fel y dengys y twf yn y galw am ddarpariaeth arbenigol:

- Agorodd y ganolfan ddysgu yn Ysgol Pwll Coch yn 2018-19 gyda 2 ddisgybl: 9 disgybl yn 2021.
- Roedd y ganolfan ddysgu yn Ysgol Glantaf yn darparu ar gyfer 11 o ddisgyblion yn 2016: 24 o ddisgyblion yn 2021

Cynhaliwyd arolwg o'r angen presennol gan y Tîm Cymorth Awtistiaeth yn 2020-21 a nodwyd 21 o ddisgyblion cynradd sy'n debygol o fod angen lleoliad mewn canolfan awtistiaeth naill ai wrth bontio i'r ysgol uwchradd neu ar ryw adeg yn ystod CA2.

Mae tîm Cynhwysiant Caerdydd yn parhau i adolygu'r ddarpariaeth a gynigir drwy'r Gymraeg. Fel rhan o'r Strategaeth ADY, un ystyriaeth allweddol fydd yr angen i gynyddu a gwella nifer y gweithwyr proffesiynol arbenigol Cymraeg rhugl yn y gweithlu sydd ar gael i bobl ifanc yn Gymraeg gyda'r nod o gael cydraddoldeb gyda'r cynnig cyfrwng Saesneg.

Mae'r tîm Cynhwysiant yn parhau i weithio ochr yn ochr â derbyniadau a theuluoedd i sicrhau bod rhieni a gofawyr yn ymwybodol o'r ddarpariaeth a'r cymorth trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys adolygu'r wybodaeth a roddir yn y llyfryn derbyniadau yn rheolaidd, opsiynau ar gyfer cymorth a nodir ar wefan y Cyngor a thrwy sefydlu Cynlluniau Datblygu Unigol.

Datblygwyd dull strategol o ddatblygu darpariaeth ADY arbenigol i alluogi'r ALI i gynllunio ar gyfer dyfodol darpariaeth ADY yn yr Awdurdod Lleol, i ddeall ein hargaeledd adnoddau presennol ac i fynd i'r afael â'r angen yn y tymor canolig a'r tymor hir.

I gyflawni'r canlyniad hwn a sicrhau darpariaeth ddysgu ychwanegol o ansawdd uchel ar gyfer pob disgybl mewn addysg cyfrwng Cymraeg sydd wedi neu a allai ddatblygu anghenion dysgu ychwanegol

Yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Datblygu ymhellach yr ystod o gyfleoedd dysgu proffesiynol o ran ADY i feithrin gallu'r gweithlu cyfrwng Cymraeg i nodi a diwallu ystod o anghenion dysgu ychwanegol.
2. Parhau i gefnogi amrywiaeth o ddulliau o ymyrraeth gynnar a chefnogaeth ar draws pob ysgol Gymraeg, er mwyn sicrhau cyfle ieithyddol cyfartal.
3. Darparu gwybodaeth a chyngor i blant a phobl ifanc a'u teuluoedd, gan sicrhau bod gwefannau ysgolion a'r cyngor yn cynnwys gwybodaeth ynghylch sut mae anghenion dysgu ychwanegol yn cael eu nodi a'u diwallu yn ein hysgolion Cymraeg, gan gynnwys gwybodaeth am ddarpariaeth arbenigol²⁹
4. Gofyn yn rheolaidd am farn dysgwyr a'u teuluoedd am effeithiolrwydd ac effaith darpariaeth ddysgu ychwanegol er mwyn 'adolygu'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol'³⁰.
5. Monitro ceisiadau am drosglwyddo o ysgolion Cymraeg i'r sector Saesneg yn y ddinas a chynnal ymchwil bellach lle mae gan y rhai sy'n optio allan o'r sector hwn CDUau ADY ar waith i sicrhau gwell dealltwriaeth o bryderon a sicrhau bod sicrwydd a chymorth priodol yn cael eu darparu gyda'r bwriad o'u gweld yn ailystyried ac aros.
6. Adolygu effaith y Dosbarth Lles cynradd Cymraeg a'r 'Ganolfan Adnoddau Arbenigol rithwir' uwchradd ar gyfer disgyblion ag anghenion iechyd a lles emosiynol ynghyd ag ystyried y dysgu a'r goblygiadau ar gyfer datblygu darpariaeth arbenigol yn y sector yn y dyfodol.
7. Adolygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg 'Cyfnod 3 a Chyfnod 4' fel rhan o adolygiad ledled y ddinas, er mwyn penderfynu ar y ffordd orau o wella ymhellach ar atal ac ymyrraeth gynnar ADY.

²⁹ Fel yr amlinellir yng [Nghod ADY 2021](#)

³⁰ Yn unol â [Chod ADY 2021](#)

8. Datblygu a chyflawni nifer uwch o leoedd arbenigol uwchradd i'w darparu mewn CAA sydd wedi'i leoli ym mhob un o'r ysgolion uwchradd Cymraeg gydag anghenion arbenigol gwahanol ym mhob canolfan i gyflawni lefel o ddarpariaeth arbenigol sy'n gydradd â sectorau eraill ac sy'n ymateb yn briodol i anghenion unigol.
9. Datblygu a darparu nifer cynyddol o leoedd arbenigol cynradd i'w darparu mewn canolfannau adnoddau arbenigol mewn o leiaf tair ysgol gynradd sy'n bwydo'r ysgolion uwchradd perthnasol.

Dros y 10 mlynedd nesaf byddwn yn:

10. Darparu CAAau ADY pellach ar safleoedd cynradd wrth i ardaloedd CDLI preswyl mawr ddatblygu
11. Gweithio gyda phartneriaid ym maes lechyd i wella mynediad at gymorth therapi a chyngor drwy gyfrwng y Gymraeg
12. Gweithio gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid eraill i wella mynediad at asesiadau ac adnoddau Cymraeg

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Caerdydd
- Consortiwm Canolbarth y De
- Ysgolion Caerdydd
- Gwasanaethau'r GIG
- Gwasanaethau Plant

Deilliant 7 - Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Yng nghyfnod y CSCA blaenorol (2017-2020) mae Cyngor Caerdydd a phartneriaid wedi:

- Galluogi 45 aelod o staff yr ysgol i gyrchu datblygiad proffesiynol yn y Gymraeg drwy amrywiaeth o gyfleoedd, o gyrsgiau i ddechreuwr hyd at y Rhaglen Sabothol Cymraeg dwys gyda thri arall yn elwa o 2021 hyd yma
- Cefnogwyd nifer cynyddol o staff yng Nghaerdydd i'w derbyn i'r Rhaglen Darpar Benaethiaid yn 2020/21 sy'n arwain at asesiad NPHQ.
- Mae ehangu aelodaeth y Fforwm Addysg Gymraeg i gynnwys Prifysgol Metropolitan Caerdydd i elwa o'u mewnbyn ynghylch Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon yng Nghaerdydd wedi cael ei werthfawrogi'n fawr o ran rhoi mwy o ddealltwriaeth ynghylch y potensial a'r rhwystrau i gynyddu'r gweithlu.

Dim ond ar ddata a adroddwyd gan yr ysgol y gellir seilio'r targedau presennol sy'n adlewyrchu hunanasesiad rhuglder gan aelodau unigol o staff sydd wedi'u cynnwys yn y setiau data 'Addysgu/gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg yn ôl Awdurdod Lleol'³¹. Fodd bynnag, mae rhai cwestiynau'n parhau o ran cywirdeb y data a fydd yn golygu bod angen ystyriaeth bellach. Ar sail y data sydd ar gael, byddem yn disgwyl y bydd angen cynyddu'r gweithlu 8-14%³² er mwyn cefnogi'r cynnydd mewn lleoedd yn y CSCA hwn.

Mae twf sylweddol yn y gweithlu sy'n gallu dysgu Cymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg yn hollbwysig er mwyn i Gaerdydd lwyddo i sicrhau twf siaradwyr Cymraeg drwy gyfrwng addysg yn ein hysgolion a chyfleoedd dysgu ehangach.

Mae Cyngor Caerdydd yn cydnabod bod recriwtio gweithlu digonol eisoes yn cyflwyno heriau ar draws pob sector addysg. Hyd yma, mae Caerdydd yn bennaf wedi parhau i ddenu staff yn lleol ac o bob cwr o Gymru gyda'r heriau i'w teimlo fwyaf mewn ysgolion uwchradd, yn enwedig mewn pynciau fel mathemateg a gwyddoniaeth. Fodd bynnag, wrth i'r sector ehangu fel rhan o'r ymdrech genedlaethol i gynyddu Addysg Gymraeg a mwy o Gymraeg drwy ysgolion dwy iaith, fe ddaw'r her hon yn fwy ar draws yr ystodau oedran. Mae hyder cenedlaethol o ran adnoddau digonol yn isel ar hyn o bryd.

Darlun rhannol yw sicrhau bod digon o athrawon Cymraeg rhugl o ansawdd uchel i staffio'r nifer cynyddol o ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwy iaith. Ar ben hynny, bydd y disgwyliadau uwch i addysgu a dysgu gan ddefnyddio mwy o Gymraeg mewn ysgolion Saesneg hefyd yn golygu bod angen uwchsgilio ar draws llawer o'r gweithlu addysgu a dysgu.

Felly, rydym wedi ymrwmo i weithio'n agos gydag ALLau eraill yng Nghonsortium Canolbarth y De (CCD) i gynllunio a chefnogi staff ysgolion ar draws pob sector i wella eu sgiliau Cymraeg ymhellach ynghyd â darparwyr hyfforddiant y gweithlu Addysg Hyfforddiant Gychwynnol a'r gweithlu Gofal Plant cyfrwng Cymraeg i gefnogi cynnydd

³¹ [Addysgu / gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg yn ôl awdurdod lleol \(llyw.cymru\)](#)

³² Am wybodaeth sy'n nodi sut y cyrhaeddwyd y ganran hon, gweler yr Atodiad (tud 71)

mewn Athrawon Newydd Gymhwyso, staff cymorth dysgu ac ymarferwyr gofal plant er mwyn helpu i leihau'r prinder gweithlu a ragamcennir yn y dyfodol a sicrhau y gellir gweithredu Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg Lleol ar y cyd yn effeithiol yn y dyfodol i gyrraedd targed y llywodraeth.

Mae Caerdydd wedi ymrwymo'n llwyr i adeiladu ar y wybodaeth a gyflenwyd ynghylch y lefel caffael iaith / rhuglder yr adroddwyd amdano. Mae is-grwpiau'r Fforwm Addysg Gymraeg wedi cytuno i ddatblygu cynlluniau gweithredu manwl o dan bob canlyniad. Mae hyn yn cynnwys grŵp sy'n benodol i Ddatblygu'r Gweithlu. Tasg gyntaf y grŵp hwn cyn gosod targedau fydd adolygu'r data sydd ar gael a phennu a oes angen rhagor o waith i fireinio a sicrhau gwaelodlin gadarn.

Bydd y grŵp yma hefyd yn ystyried y Cynllun Gweithlu Cymraeg Mewn Addysg a gyhoeddwyd yn ddiweddar³³ ac unrhyw adnoddau cysylltiedig i lywio targedau priodol sy'n benodol i gynyddu cyfran gweithlu'r ysgolion sydd â sgiliau iaith ar bob un o'r lefelau priodol. Bydd y cynlluniau gweithredu yn cynnwys targedau clir, adnoddau cysylltiedig a manylion sut y bydd y gwaith monitro a gwerthuso cynnydd yn cael ei wneud er mwyn bod yn barod erbyn Rhagfyr 2022-Ionawr 2023.

I gyflawni'r deilliant hwn a chynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, yn y 5 mlynedd cyntaf byddwn yn:

1. Cynnal archwiliad canolog o'r gweithlu i adolygu staffio presennol ynghyd ag ystyried swyddi gwag staff addysgu a staff cymorth yn y presennol ac yn y dyfodol i gefnogi recriwtio a chadw staff sydd â sgiliau Cymraeg gan gynnwys staff addysgu a dysgu sy'n gwbl rhugl. Bydd hyn yn cynnwys:
 - Dadansoddi canlyniad data cyfrifiad gweithlu'r ysgol, data'r Fframwaith Iaith a ffynonellau tystiolaeth ansoddol i gefnogi cynllunio'r gweithlu i lywio'r gwaith o gynllunio rhaglenni dysgu proffesiynol sy'n adlewyrchu anghenion ein gweithlu lleol sy'n benodol i gynyddu'r defnydd a wneir o'r Gymraeg ym mhob ysgol.
 - Cynnal archwiliad i adolygu ac adlewyrchu newidiadau mewn math o ysgol / dynodiad ieithyddol ar draws pob cyfnod a chynllunio'n strategol i gefnogi uwchsgilio lle bo angen.
 - Monitro Cynlluniau Datblygu Ysgolion i sicrhau bod arweinwyr yn dangos ystyriaeth weithredol ac yn cynllunio ar gyfer gwella sgiliau ieithyddol gweithlu eu hysgolion ac yn annog staff i gymryd rhan mewn cyfleoedd dysgu Cymraeg a chaffael iaith.
 - Monitro nifer yr ymgeiswyr Cymraeg eu hiaith sy'n dewis symud ymlaen i swyddi arwain ar ôl cwblhau rhaglenni datblygu arweinyddiaeth cenedlaethol ac annog ymarferwyr cymwys iawn ac arweinwyr i barhau i chwilio am gyfleoedd i wneud y mwyaf o'u cymwysterau er budd ysgolion a disgyblion Caerdydd.
2. Adolygu Cynllun Gweithlu Cymraeg mewn Addysg Llywodraeth Cymru³⁴ a cheisio gweithredu argymhellion fel y bo'n briodol ar lefel leol i fanteisio i'r eithaf ar y gweithlu addysgu a dysgu Cymraeg rhugl a'i dyfu, gan gynnwys gosod targedau

³³ [cynllun-gweithlu-cymraeg-mewn-addysg.pdf \(llyw.cymru\)](#)

³⁴ [cynllun-gweithlu-cymraeg-mewn-addysg.pdf \(llyw.cymru\)](#)

ar gyfer cynyddu cyfran y gweithlu Addysg sydd â sgiliau iaith ar lefel sylfaen, ac ar lefel ganolraddol neu uwch ac adrodd ar y rhain fel rhan o'r gwaith monitro CSCAau blynyddol.

3. Sicrhau bod ysgolion yn cael gafael ar yr adnoddau sydd ar gael i ddatblygu gweithlu Cymraeg mewn ysgolion gan gynnwys:

- Cyngor, cymorth ac arweiniad i ysgolion ar sut i adlewyrchu sgiliau Cymraeg eu staff yn gywir drwy wneud y gorau o gyfraniad Swyddog Cymraeg mewn Addysg CCD.
- Annog a monitro'r niferoedd staff addysgu sydd ar gwrs newydd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol fel llwybr arall ar gyfer datblygu hyder ieithyddol o fewn y gweithlu addysgu a dysgu.
- Sicrhau bod pob tîm arweinyddiaeth ysgol a llywodraethwyr yn ymwybodol o'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r angen am sgiliau dwyieithog a bod monitro ac uwchsgilio eu staff yn allweddol fel rhan o'u hyfforddiant fel llywodraethwyr a'u DPP.
- Sicrhau bod staff o ysgolion Cymraeg yn gwneud cais am raglenni datblygu arweinyddiaeth cenedlaethol perthnasol gan gynnwys y Rhaglen Darpar Benaethiaid sy'n arwain at gymhwyster CPCP.

4. Gweithio i gefnogi twf yn y gweithlu addysgu drwy:

- Weithio gyda phartneriaid allanol i hyrwyddo mentrau ar lwybrau i addysgu a rhannu unrhyw wybodaeth berthnasol gydag ysgolion a pharhau i ddarparu dysgu a chymorth proffesiynol i athrawon ANG, yn enwedig drwy rôl mentoriaid sefydlu rhanbarthol.
- Hyrwyddo'r llwybrau lluosog a'r cymhellion ar gyfer hyfforddiant athrawon i ategu'r cynnwys sydd ar gael drwy Gyngor y Gweithlu Addysg.
- Datblygu a chydlynu ymgyrch i hyrwyddo addysg a hyfforddiant cyfrwng Cymraeg i fyfyrwyr addysg bellach ac uwch ar y cyd â Chaerdydd Ddwylieithog a phartneriaid-ddarparwyr, ochr yn ochr ag archwilio cyfleoedd i ariannu Swyddog Pontio i gefnogi'r gwaith hwn.³⁵
- Archwilio'r posibiladau i ddatblygu ymgyrch hyrwyddo a recriwtio leol i dargedu'r angen am amrywiaeth pellach ar draws y gweithlu addysgu a dysgu, yn enwedig yn y gweithlu sy'n siarad Cymraeg i gefnogi cynyddu amrywiaeth disgyblion yn y sector addysg Gymraeg yn yr hirdymor a sicrhau bod pob teulu a disgybl yn teimlo bod eu hysgol yn adlewyrchu eu cymuned leol.³⁶

5. Byddwn yn cefnogi datblygiad proffesiynol parhaus staff o ran y Gymraeg drwy:

- Weithio'n agos gyda phartneriaethau Addysg Gychwynnol Athrawon i gefnogi hyfforddiant myfyrwyr o athrawon Cymraeg rhugl, gan gynnwys sicrhau bod ysgolion Cymraeg Caerdydd yn cael eu nodi fel ysgolion arweiniol, ysgolion hyfforddi neu ysgolion lleoliad.
- Darparu cymorth rhagweithiol ar ôl y cynllun sabothol i ymarferwyr a chwilio am gyfleoedd i gyfranogwyr ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Cymraeg ymhellach

³⁵ Strategaeth Caerdydd Ddwylieithog Thema Un, Amcan 12

³⁶ Strategaeth Caerdydd Ddwylieithog, Thema Un, Amcan 13

yn eu cyd-destun proffesiynol yn rheolaidd gyda golwg ar weld staff yn gweithio mewn darpariaeth sydd ymhellach ar hyd y continwwm dwyieithog (h.y. ysgolion/lleoliadau iaith deuol neu leoliadau Cymraeg).³⁷

- Uwchsgilio cymhwysedd ieithyddol y gweithlu addysgu a dysgu cyfrwng Saesneg presennol i sicrhau eu bod yn teimlo'n hyderus i gefnogi dysgu Cymraeg gwell gyda phob disgybl fel rhan o gynnig y Cwricwlwm i Gymru newydd

Dros y 10 mlynedd nesaf byddwn yn:

6. Gwerthuso effaith cwrs y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol newydd ar gyfer staff addysgu yng Nghaerdydd ac a yw'n profi i fod yn effeithiol fel ffordd o ddatblygu hyder ieithyddol o fewn y gweithlu addysgu a dysgu.
7. Ei gwneud yn ofynnol i lywodraethwyr pob ysgol gynnwys adroddiad ar y Gymraeg i ddathlu ac ystyried gwell defnydd a datblygiad sgiliau Cymraeg ymhlith disgyblion ynghyd â chyfleoedd caffael iaith â ffocws iddynt ar gyfer eu staff addysgu a dysgu, a hynny yn eu hadroddiad blynyddol i rieni sydd yn gyson â Chwricwlwm i Gymru 2022.
8. Sicrhau bod ysgolion yn gosod ac yn adrodd ar dargedau ar gyfer datblygu sgiliau Cymraeg o fewn cynlluniau datblygu ysgolion yng nghyd-destun gwella safonau er mwyn sicrhau bod ffocws cryf ar flaenoriaethu datblygiad proffesiynol parhaus sy'n cynnwys gwella sgiliau ieithyddol.
9. Dwysáu gwaith gyda darparwyr Addysg Uwch ynghyd â CCD i sicrhau bod y Cynllun Sabothol Cymraeg yn cael ei ddefnyddio'n fwy strategol i ddiwallu anghenion ysgolion, yn enwedig y rhai lle bydd newidiadau o ran faint o Gymraeg a addysgir a fydd felly yn effeithio ar anghenion sgiliau'r staff.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- CCD
- Darparwyr AGA – Met Caerdydd, Y Brifysgol Agored, Coleg Cymraeg
- Cyngor y Gweithlu Addysg
- Addewid Caerdydd

³⁷ Strategaeth Caerdydd Ddwyieithog, Thema Un, Amcan 13

ATODIAD 1
Tafllwybr Caerdydd 2050
CSCA 2022 – 2031

Awst 2021

Cynnwys

1. Cyd-destun Polisi

- (i) Cyd-destun Polisi Cenedlaethol Cymraeg 2050
- (ii) Strategaeth Caerdydd Ddwylieithog 2017-2022

2. Data cefndirol

- (i) Cylchred poblogaeth diweddar
- (ii) Capasiti ysgolion a lleoedd gwag
- (iii) Ysgolion Cynradd - Capasiti
- (iv) Ysgolion Cynradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag
- (v) Ysgolion Uwchradd - Capasiti
- (vi) Ysgolion Uwchradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag
- (vii) Trochi yn y Gymraeg
- (viii) Data Gofal Plant

3. Newidiadau arfaethedig i gapasiti ysgolion: 2021 - 2025

4. Newidiadau Diweddarach: 2026 - 2031

- (i) Poblogaeth
- (ii) Newidiadau i ddarpariaeth ysgolion yn y dyfodol (2026-2031)
- (iii) Taflwybr
- (iv) Methodoleg taflwybr
- (v) Amcanestyniadau nifer disgyblion
- (vi) Gweithlu – Cyfrwng Cymraeg
- (vii) Casgliadau

Cyd-destun Polisi Cenedlaethol: Cymraeg 2050

Yn 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth Gymraeg *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg* yn unol ag Adran 78 Deddf Llywodraeth Cymru 2006. Mae'r strategaeth yn cefnogi 'hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg'. Ei nod yn y tymor hir yw i Gymru gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r strategaeth yn enwi addysg drochi cyfrwng Cymraeg fel y 'prif ddull ar gyfer sicrhau bod plant yn gallu datblygu eu sgiliau Cymraeg, ac ar gyfer creu siaradwyr newydd' (*Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg, tud 21*). Felly, bydd argaeledd addysg Gymraeg yn allweddol i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg.

Y targed cenedlaethol yw:

- Cynyddu cyfran pob grŵp blwyddyn ysgol sy'n derbyn addysg Gymraeg o 22 y cant (yn seiliedig ar 7,700 o ddysgwyr saith oed yn 2015/16) i 30 y cant (tua 10,500 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2031, ac yna 40 y cant (tua 14,000 ym mhob grŵp blwyddyn) erbyn 2050.

Cydnabyddir yn y strategaeth y bydd y dull yn amrywio ar draws gwahanol ranbarthau yng Nghymru yn dibynnu ar nodweddion eu poblogaethau. Mae'r strategaeth hefyd yn nodi ardaloedd sydd â dwysedd poblogaeth uchel ond canran is o siaradwyr Cymraeg fel ardaloedd sydd â photensial penodol ar gyfer twf.

Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol osod targed deng mlynedd yn amlinellu'r cynnydd disgwylidig yn y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ardal yr awdurdod lleol yn ystod oes Cynllun.

Rhaid i'r targed gael ei gefnogi gan ddatganiad yn nodi sut y byddai Awdurdod Lleol yn cyflawni'r cynnydd disgwylidig yn nifer y plant Blwyddyn 1 a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod oes y Cynllun. Dyma'r targed deng mlynedd cyffredinol ar gyfer CSCA 2022 - 2031.

Mae'r fethodoleg a ddefnyddir gan Lywodraeth Cymru i gyfrifo'r targed yn gyson â'r cerrig milltir yn Gymraeg 2050 sy'n ymwneud â'r cynnydd yn nifer y dysgwyr mewn addysg Gymraeg sydd eu hangen i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Bydd nifer y dysgwyr sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn amrywio ym mhob grŵp blwyddyn; felly bydd y targed yn seiliedig ar nifer y dysgwyr Blwyddyn 1 (5/6 oed), sy'n cynrychioli dechrau addysg statudol. Data CYBLD ar gyfer dysgwyr Blwyddyn 1 yw'r set ddata fwyaf cynhwysfawr sydd ar gael ar gyfer dysgwyr sydd ar gamau cynharaf addysg gynradd. Mae CYBLD yn gasgliad electronig o ddata ar lefel disgyblion ac ysgolion a ddarperir gan bob ysgol a gynhelir yn y sector cynradd, canol, uwchradd, meithrin ac arbennig ym mis Ionawr bob blwyddyn; fodd bynnag, yn 2021, cafwyd y data ym mis Ebrill.

Mae Awdurdodau Lleol wedi'u grwpio i gategoriâu gwahanol sy'n adlewyrchu'r gwahaniaethau (a chydabod elfennau tebyg) rhwng y 22 awdurdod. Roedd y ffactorau a ystyriwyd wrth grwpio yn cynnwys canran y dysgwyr a addysgir yn Gymraeg ym mhob ardal, y modelau darpariaeth addysg Gymraeg a fabwysiadwyd gan Awdurdodau Lleol, a natur ieithyddol ardal.

Mae Caerdydd wedi'i gosod yn 'Grŵp 3' sy'n cael ei ddisgrifio fel a ganlyn:

"Roedd rhwng 14% ac 19% o blant Blwyddyn 1 yn yr awdurdodau lleol hyn yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20. Efallai mai addysg gymunedol Gymraeg yw'r norm mewn un/nifer fach iawn o ardaloedd, ond dyma'r eithriad nid y rheol. Fel arfer mae dewis i'w gael rhwng addysg Gymraeg ac addysg Saesneg."

Mae'r tabl isod yn nodi gwaelodlin 2019/2020 a nodwyd gan Lywodraeth Cymru, a'r targedau a bennwyd gan Lywodraeth Cymru, ar gyfer Caerdydd:

Tabl 1: Gwaelodlinau a thargedau Caerdydd a gyhoeddwyd yng nghanllawiau'r CSCA

	2019/20		2030/31		2030/31	
	Nifer	Canran	Nifer	Canran	Nifer	Canran
			Ystod Is		Ystod Uwch	
Caerdydd	702	16.9%	1,035	25%	1,200	29%
Cymru	7848	23.3%	10415	31%	11690	35%

Mae'r niferoedd ar y gofrestr (NAG) ar gyfer Ionawr 2020 yn dangos bod ychydig o dan 4,700 o blant yn mynychu ysgolion cynradd Cymraeg (4-11 oed) yng Nghaerdydd ac ychydig dros 3,200 mewn ysgolion uwchradd Cymraeg (11-18 oed). Mae'r ffigurau NAG yn dangos bod cyfran gyffredinol y plant sydd mewn addysg Gymraeg llawn amser (4-18 oed) yng Nghaerdydd yn 16% ym mis Ionawr 2020.

Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2017-2022

Gosododd Cyngor Caerdydd ei *Caerdydd Ddwieithog: Strategaeth 5 Mlynedd yr Iaith Gymraeg 2017-2022* yn 2016. Nod y strategaeth hon yw creu 'Caerdydd wirioneddol ddwyieithog.' Mae hefyd yn anelu at gyfrannu at ddyblu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd erbyn 2050 yn unol â *Cymraeg 2050*.

Yn rhan o gynllun gweithredu'r strategaeth roedd y targedau i:

- Gynyddu nifer y myfyrwyr sy'n mynychu ysgolion Cymraeg 12.3% erbyn 2022.
- Cynyddu nifer y plant saith oed a addysgir trwy'r Gymraeg 1.2%, o 15.2% yn Ionawr 2016 i 16.4% erbyn 2020.

Rhan annatod o Strategaeth Caerdydd Ddwieithog oedd Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017-2020 (CSCA), a oedd yn canolbwyntio ar dwf a darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg.

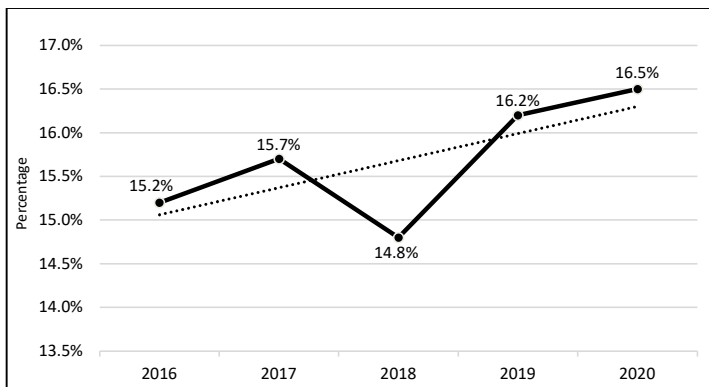
O'r saith deilliant strategol yn CSCA 2017-2020, edrychodd Deilliant 1 ar ddarparu lleoedd cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd ac ychwanegodd darged ychwanegol i'r ddau a nodwyd yn y strategaeth Caerdydd Ddwieithog:

- Cynyddu nifer y plant oed Derbyn sy'n mynd i addysg Gymraeg bob blwyddyn.

O'r tri tharged a nodir yn Strategaeth Caerdydd Ddwieithog a'r CSCA, mae dau eisoes wedi'u cyrraedd.

Mae ffigurau NAG ar gyfer Ionawr 2020 yn dangos bod 16.5% o blant saith oed yng Nghaerdydd yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r ganran yn amrywio rhwng 2016 a 2020, gyda gostyngiad yn 2018, ond y duedd gyffredinol yw cynnydd yn nifer y plant saith oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

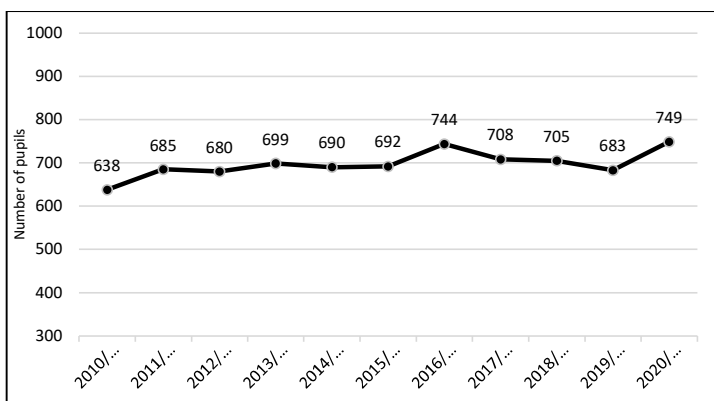
Ffigur 1: Canran y plant saith oed mewn addysg Gymraeg

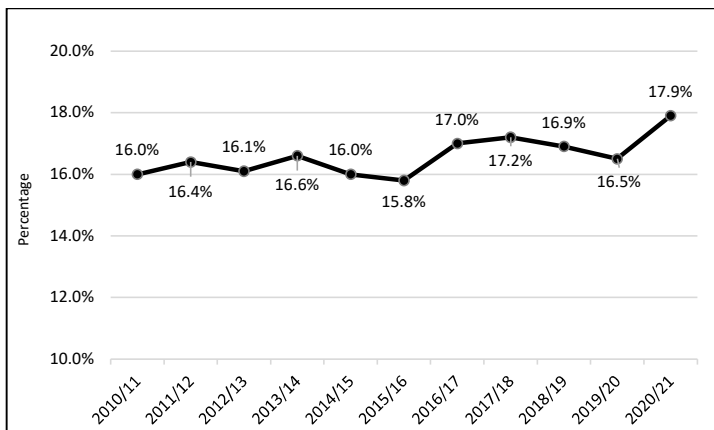
Mae nifer y plant oedran Derbyn sy'n mynd i addysg Gymraeg wedi amrywio rhwng 2010 a 2020, er bod y duedd gyffredinol yn gynydd araf. Fodd bynnag, gall hyn fod

oherwydd newidiadau yn nifer y plant ym mhob carfan, a hefyd newidiadau o ran dewis o blaid addysg Gymraeg. O edrych ar ganran y plant oedran Derbyn mewn addysg Gymraeg mae amrywiadau o hyd o flwyddyn i flwyddyn, ond mae'r duedd gyffredinol yn gynydd mwy serth.

Ffigur 2: Niferoedd i'r Dosbarth Derbyn mewn ysgolion Cymraeg yng Nghaerdydd (data CYBLD)

Ffigur 3: Canran y plant oedran Derbyn mewn addysg Gymraeg yng Nghaerdydd (data CYBLD)

Pennwyd y trydydd targed i gynyddu nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion Cymraeg 12.3% ar gyfer 2022. Ym mis Ionawr 2017 roedd 7,272 o ddisgyblion 4-18 oed yn mynd i ysgolion Cymraeg. Roedd hyn wedi cynyddu i 7,902 o ddisgyblion cyfrwng Cymraeg ym mis Ionawr 2020, sy'n gynydd o 8.7%. Ar gyfartaledd mae nifer y disgyblion mewn ysgolion Cymraeg wedi cynyddu dros 200 o ddisgyblion bob blwyddyn. Er mwyn cyrraedd y targed o 8,107 o ddisgyblion erbyn 2022, a nodir yn Strategaeth Caerdydd Ddwylieithog, dim ond cynnydd o 205 o ddisgyblion eraill fyddai eu hangen ar y nifer presennol. Felly mae'n debygol iawn y cyrhaeddir y targed o 12.3% erbyn 2022. Fodd bynnag, mae llawer o'r cynnydd hwn yn cael ei lywio gan batrymau poblogaeth yn hytrach na newid o ran dewis.

Er mwyn cyfrannu at dargedau newydd Cymraeg 2050, bydd y ddogfen hon yn edrych ar y ddarpariaeth bresennol yng Nghaerdydd a pha gamau y gellir eu cymryd er mwyn helpu i gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o filiwn o Siaradwyr Cymraeg.

Data cefndirol

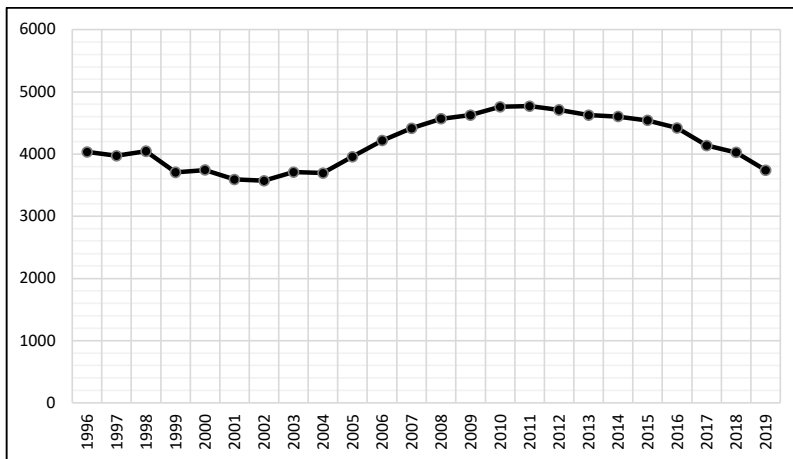
Cylchred poblogaeth diweddar

Mae cyfraddau geni yng Nghaerdydd wedi amrywio'n sylweddol yn y blynyddoedd diweddar. Mae data poblogaeth a gyhoeddwyd ar wefan Llywodraeth Cymru (Stats Wales) yn dangos patrwm cylchol dros y 25 mlynedd diwethaf.

Mae Ffigur 7 isod yn dangos bod nifer y genedigaethau wedi gostwng rhwng 1996 a 2002, ac ar yr adeg honno fod y nifer wedi gostwng i 3,569. Yn nhermau cynllunio lleoedd ysgol, mae hyn yn cyfateb i 119 o Ddosbarthiadau Mynediad (DM).

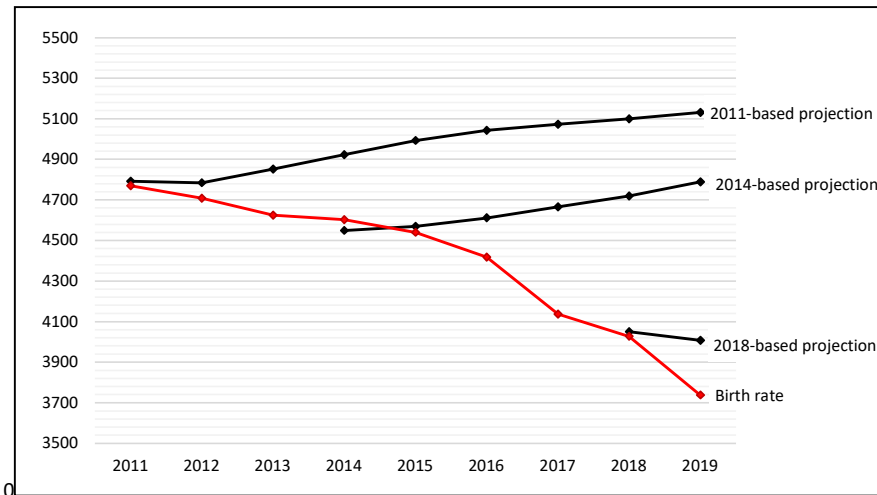
Dilynwyd hynny gan gyfnod o dwf tan yr uchafbwynt o 4770 (159 DM) yn 2011, cynnydd o dros 33%. Dechreuodd genedigaethau ostwng yn 2012 ac maent wedi bod yn gostwng oddi ar hynny. Yn dilyn y patrwm hwn, mae'n fwy tebygol y byddwn yn parhau i weld y gyfradd genedigaethau yn codi a gostwng yn hytrach na chynnydd mwy graddol a chyson dros amser.

Ffigur 4: Genedigaethau yng Nghaerdydd 1996 – 2019 (Stats Cymru)

Mae'r cylchred hwn a welwyd yn nata cyfraddau geni Caerdydd yn wahanol i'r amcanestyniadau poblogaeth a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2011 a 2014, ac mae hefyd yn wahanol i'r amcanestyniadau diweddaraf yn 2018 a gyhoeddwyd yn 2020:

Ffigur 5: Amcanestyniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer nifer y plant 0 oed o gymharu â'r gyfradd genedigaethau

Mae Llywodraeth Cymru wedi gosod targedau rhif a chanran ar gyfer Caerdydd sy'n seiliedig ar boblogaeth 2030/31 yn y garfan berthnasol o tua 4,140 o blant. Fodd bynnag, mae dadansoddiad o'r data poblogaeth diweddaraf a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru yn dangos amcanestyniad poblogaeth sy'n is.

Mae'r Cyngor yn casglu data cofrestru meddygon teulu gan y GIG bob blwyddyn sy'n dangos y bydd y gyfradd genedigaethau yng Nghaerdydd yn 2020, pan gaiff ei chyhoeddi, yn is na'r gyfradd genedigaethau a ragwelir gan Lywodraeth Cymru. Felly, rhaid i unrhyw dargedau tymor byr neu ganolig a osodir yng Nghaerdydd ystyried y data cyfraddau geni diweddaraf sydd ar gael.

Capasiti ysgolion a lleoedd gwag

Ar hyn o bryd mae'r ddarpariaeth Gymraeg yn cyfrif am oddeutu 16% o gapasiti lleoedd ysgol (4-18 oed) yng Nghaerdydd.

Darperir tua 18% o lleoedd cynradd (4-11 oed) a 15% o lleoedd uwchradd (11-18 oed) drwy gyfrwng y Gymraeg. Wrth ystyried ysgolion cymunedol yn unig (h.y. ac eithrio ysgolion ffydd sydd yn ysgolion cyfrwng Saesneg yn unig yng Nghaerdydd), darperir tua 20% o'r lleoedd cynradd (4-11 oed) a 23% o'r lleoedd uwchradd (11-18 oed) drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn nodi'r canlynol ynghylch lleoedd gwag:

"Mae angen rhai lleoedd gwag fel y gall ysgolion ymdopi ag amrywiadau mewn niferoedd disgyblion, ond mae gormod o lleoedd gwag, y gellid eu dileu, yn golygu bod adnoddau'n cael eu gwastraffu'n ddiangen. Os oes mwy na 10% o lleoedd gwag mewn ardal yn gyffredinol, dylai awdurdodau lleol adolygu eu darpariaeth ac ystyried os y dylent wneud cynigion ar gyfer cael gwared amynt, os y bydd yn gwella effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd y ddarpariaeth.

Fel arfer, ni ddylid bod angen darparu lleoedd ychwanegol mewn ysgolion os oes gan ysgolion eraill o'r un fath lleoedd gwag o fewn pellter rhesymol. Fodd bynnag efallai y bydd cynigion i gynyddu nifer y lleoedd mewn ymateb i'r galw am fath arbennig o ddarpariaeth e.e. cyfrwng Cymraeg, yn dal yn briodol - yn enwedig os oes darpariaeth effeithiol o lleoedd wedi'i chynllunio ar gyfer ardal yr awdurdod lleol."

Ysgolion Cynradd - Capasiti

Y Niferoedd Derbyng Cyhoeddedig (NDCau) cyfredol ar gyfer mynediad i'r flwyddyn Dderbyn ym mhob ysgol gynradd sy'n rhoi'r mesuriad mwyaf priodol o gapasiti, ar gyfer derbyn disgyblion i'r ysgol, yn yr ystod oedran cynradd. Y rheswm am hyn yw y gallai rhai ysgolion fod ran o'r ffordd drwy newid graddol, i gynyddu neu leihau cyfanswm eu capasiti, yn dilyn gweithredu cynnig.

Mae Tabl 2 isod yn dangos cyfanswm nifer y Dosbarthiadau Mynediad (DM) ar gyfer addysg gymunedol Saesneg, addysg Saesneg yn seiliedig ar ffydd ac addysg Gymraeg ar gyfer Derbyng yn 2020/21.

Tabl 2: Cyfanswm y dosbarthiadau mynediad ar gyfer Derbyng yn 2020/21

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	101.7	64.4%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	28.4	18%
Cyfrwng Cymraeg	27.9	17.6%
Cyfanswm	158	100%

Ym mis Medi 2020, roedd 17.6% o'r ddarpariaeth gynradd yng Nghaerdydd yn ddarpariaeth Gymraeg.

Mae Tabl 3 yn dangos data'r niferoedd diweddaraf ar y gofrestr (NAG), a gymerwyd o fis Ebrill 2021. Ar y pryd, roedd 16.1% o'r plant ar y gofrestr ysgolion cynradd prif ffrwd yng Nghaerdydd mewn addysg Gymraeg.

Tabl 3: Nifer ar y Gofrestr ar gyfer ysgolion cynradd ym mis Ebrill 2021 (CYBLD 2021)

	NAG	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	19,422	66.3%
Saesneg seiliedig ar ffydd	5,144	17.6%
Cyfrwng Gymraeg	4,707	16.1%
Mae'r ffigurau NAG yn dangos bod cyfran gyffredinol y plant sydd mewn addysg Gymraeg llawn amser (4-18 oed) yng Nghaerdydd yn 16% ym mis Ionawr 2020.	29,273	100%

Mae nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg gynradd Gymraeg yng Nghaerdydd wedi bod yn cynyddu'n gyson dros y deng mlynedd diwethaf ac mae'r ddarpariaeth wedi cynyddu yn unol â hynny. Ers 2010, mae Caerdydd wedi cynyddu capasiti parhaol fel a ganlyn:

Tabl 4: Mwy o gapasiti wrth fynd i addysg gynradd, 2012-2021

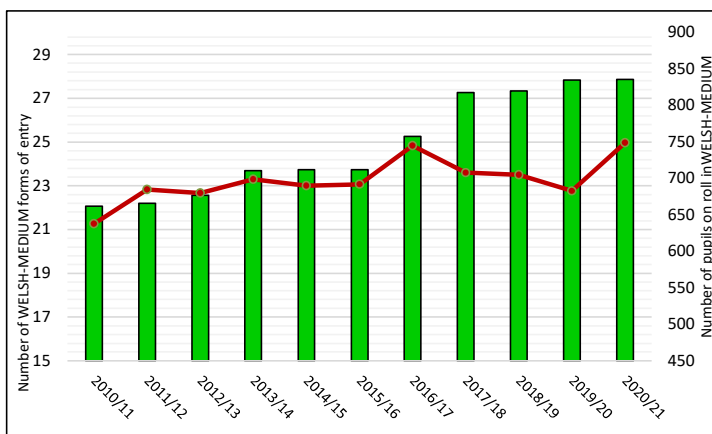
Blwyddyn	Ysgol(ion)	Newid	Newid capasiti net
2012	Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd	Ehangu o 1.5DM i 2DM*	+0.5DM
2013	Ysgol Gymraeg Treganna	Ehangu o 1.8DM i 3DM	+1.2DM
2013	Ysgol Tan Yr Eos	Cau 1DM (cynnig cysylltiedig)	
2016	Ysgol y Wern	Ehangu o 2DM i 2.5DM*	+0.5DM
2016	Ysgol Gymraeg Hamadryad	Sefydlu ysgol newydd i ddechrau yn 1DM	+1DM
2017	Ysgol Glan Morfa	Adeilad newydd ac ehangu o 1DM i 2DM	+1DM
2018	Ysgol Glan Ceubal	Adeilad newydd ac ehangu o 0.9DM i 1DM	+0.1DM

2017	Ysgol Gymraeg Hamadryad	Adeilad newydd ac ehangu o 1DM i 2DM	+1DM
2019	Ysgol y Wern	Ehangu o 2.5DM i 3DM*	+0.5DM
2012-2021	Cynnydd capasiti Cynradd:		5.8DM

- Yn dynodi ehangu dros dro cyn cynnydd parhaol

Ar y cyfan, cynyddodd nifer y dosbarthiadau mynediad Cymraeg yng Nghaerdydd 5.8DM yn y cyfnod 2010-2020.

Ffigur 6: NAG Dosbarthiadau mynediad a Derbynn (lonawr) mewn addysg Gymraeg o 2010/11 - 2020/21

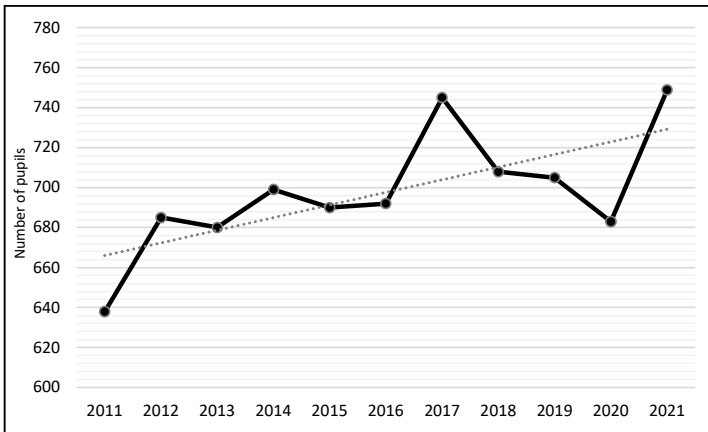

Ysgolion Cynradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag

Yn gyffredinol, mae nifer y disgyblion sy'n cymryd lleoedd Derbynn mewn ysgolion Cymraeg wedi cynyddu o 638 (21.3DM) ym mis Ionawr 2011 i 749 ym mis Ionawr 2021. Fel rheol, mae nifer y plant sy'n cael lleoedd Derbynn mewn ysgolion Cymraeg yn uwch yn nhyrnog yr hydref ond yn gostwng erbyn dyddiad CYBLD mis Ionawr.

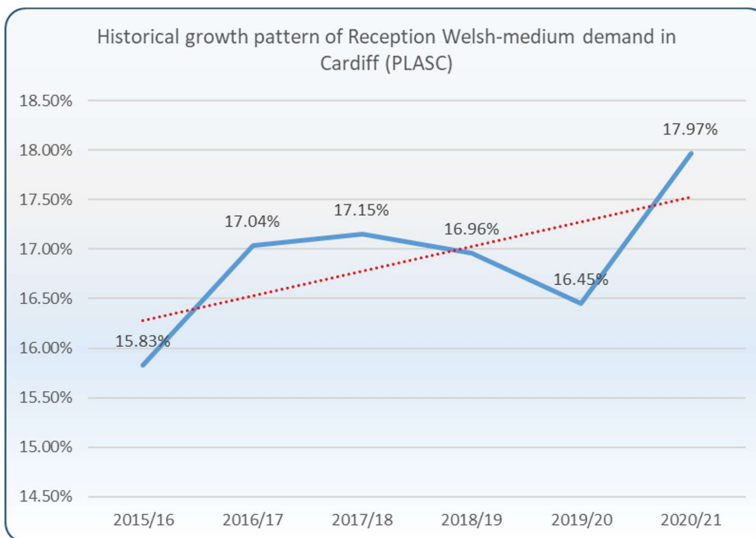
Nid yw'r cynnydd cyffredinol wedi bod yn gyson, gyda'r niferoedd yn codi mewn rhai blynyddoedd ac yn gostwng mewn eraill, ond y duedd fu cynnydd yn nifer y disgyblion Cymraeg dros y cyfnod o ddeng mlynedd.

Ffigur 7: Niferoedd disgyblion i ysgolion Cymraeg yn y Dosbarth Derbynn (Data CYBLD mis Ionawr)

Mae canran y disgyblion Derbyn mewn addysg Gymraeg yn dilyn patrwm tebyg gyda chynnydd mewn rhai blynyddoedd a gostyngiad mewn eraill, ond gyda chynnydd cyffredinol yn y ganran dros y deng mlynedd.

Ffigur 8: Canran y disgyblion sy'n mynd i'r Dosbarth Derbyn mewn ysgolion Cymraeg

Y cynnydd canrannol blynyddol rhwng 2015 a 2021 oedd 0.25%. Felly, mae'n rhesymol rhagweld y byddai'r galw'n parhau i godi ar gyfradd debyg am y deng mlynedd nesaf. Amcanestyniadau yw'r canrannau a ragwelir os yw'r patrymau a'r tuediadau presennol, o'u cymharu â'r boblogaeth, yn parhau.

At ei gilydd, mae nifer y plant sy'n cofrestru mewn Addysg Gymraeg wedi cynyddu'n raddol ac mae lefel gynaliadwy o leoedd gwag ledled y ddinas o dros 10% wedi'i

chynnal bob blwyddyn dros y cyfnod 2016-2021. Mae'r gwarged hwn wedi sicrhau bod y Cyngor yn gallu derbyn pob plentyn sy'n dymuno cofrestru i gael addysg Gymraeg. Fodd bynnag, mae lefel y gwarged yn amrywio ledled y ddinas.

Ysgolion Uwchradd - Capasiti

Mae'r tabl isod yn dangos cyfanswm nifer y Dosbarthiadau Mynediad (DM) ar gyfer addysg gymunedol Saesneg, addysg Saesneg yn seiliedig ar ffydd ac addysg Gymraeg ar gyfer Blwyddyn 7 yn 2020/21.

Tabl 5: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Blwyddyn 7 yn 2020/21

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	85.5	61.6%
Saesneg seiliedig ar ffydd	32.3	23.3%
Cyfrwng Cymraeg	21	15.1%
Cyfanswm	138.83	100%

Ar hyn o bryd mae 15.1% o'r ddarpariaeth uwchradd yng Nghaerdydd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r data NAG diweddaraf o fis Ebrill 2021, yn Nhabl 6, yn dangos bod 15% o'r plant ar y gofrestr mewn ysgolion uwchradd prif ffrwd yng Nghaerdydd mewn addysg Gymraeg.

Tabl 6: NAG ar gyfer ysgolion uwchradd (11-18 oed) ym mis Ebrill 2021

	NAG	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	13,496	60.5%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	5,457	24.5%
Cyfrwng Cymraeg	3,356	15%
Cyfanswm	22,309	100%

Cynyddodd y ddarpariaeth addysg uwchradd Gymraeg yng Nghaerdydd yn sylweddol - 6DM rhwng 2011 a 2012, gydag Agor Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Edern, gan gymryd cyfanswm y capasiti o 14DM i 20DM. Cynyddodd y capasiti 1DM ymhellach yn Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr yn 2020 i ddarparu lle ar gyfer pob disgybl sy'n dymuno cofrestru mewn addysg uwchradd Gymraeg, tra'n cadw lefel gynaliadwy o leoedd gwag.

Ffigur 9: Dosbarthiadau mynediad a NAG ar gyfer Blwyddyn 7 mewn addysg Gymraeg o 2010-2020

Ysgolion Uwchradd – Niferoedd diweddar ar y gofrestr a lleoedd gwag

At ei gilydd, mae nifer y plant sy'n pontio i addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi cynyddu'n raddol o 394 (13.1DM) ym mis Ionawr 2011 i 601 (20DM) ym mis Ebrill 2021. Mae'r Cyngor wedi gallu derbyn pob plentyn sy'n dymuno pontio i addysg uwchradd Gymraeg, yn gyntaf drwy drefniadau i ehangu Ysgol Gyfun Gymraeg Glantaf ac Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr ac yna i sefydlu Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Edern.

Gostyngodd lefel y lleoedd gwag dros gyfnod estynedig yn dilyn sefydlu Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Edern yn 2012, o warged o 36.6% yn 2012/13 i 8.3% erbyn 2018/19. Parodd twf Bro Edern, a llai o niferoedd yn mynd i Ysgol Gyfun Gymraeg Glantaf, anawsterau sefydliadol ac ariannol ar gyfer y ddwy ysgol.

Newidiadau arfaethedig i gapasiti ysgolion: 2021 - 2025

Cytunwyd ar y newidiadau parhaol canlynol i gapasiti ysgolion a chânt eu gweithredu yn y cyfnod 2021-2025:

- Ehangu Ysgol Gynradd yr Eglwys yng Nghymru Llaneirwg o 0.5DM i 1DM
- Cadarnhau Ysgol Gynradd Allensbank, o 1.5DM i 1DM
- Sefydlu ysgol gynradd 2 DM ddwy ffrwd i wasanaethu camau cynnar datblygiad Plasdŵr.
- Ehangu Ysgol Uwchradd Cantonian o 6DM i 8DM
- Cadarnhau Ysgol Uwchradd Willows o 7.4DM i 6DM
- Ehangu Ysgol Gyfun Radur o 7DM i 8DM

Mae'r Cyngor wedi cytuno i ymgynghori ar y newidiadau parhaol canlynol i gapasiti ysgolion:

- Ehangu Ysgol Gynradd Pentyrch o 0.7DM i 1DM

Mae'r newidiadau parhaol canlynol i gapasiti ysgolion wedi'u cynllunio o fewn Rhaglen Band B Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu (Ysgolion yr 21ain Ganrif gynt) Caerdydd yn y cyfnod 2021-2025:

- Ehangu Ysgol Uwchradd Cathays o 5.5DM i 8DM
- Ehangu Ysgol Uwchradd Caerdydd o 8DM i 10DM
- Gwerth 1DM yn rhagor o leoedd i wasanaethu dalgylch Ysgol Gymraeg Nant Caerau
- Gwerth 1DM yn rhagor o leoedd i wasanaethu dalgylch Ysgol Pen Y Pil

Mae'r Cyngor hefyd wedi sicrhau cyllid Grant Cyfalaf Llywodraeth Cymru ar gyfer ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg fel a ganlyn:

- Gwerth 1 DM yn rhagor o leoedd i wasanaethu dalgylch Ysgol Mynydd Bychan

Byddai cynigion yr ysgolion cynradd yn cynyddu'r ddarpariaeth Saesneg 1.3DM a'r ddarpariaeth Gymraeg 4DM, a fyddai'n cynyddu cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad (DM) ar gyfer addysg Gymraeg ar gyfer y Dosbarth Derbyn i 19.5% o'r ddarpariaeth sydd ar gael erbyn mis Medi 2025.

Tabl 7: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Derbyn erbyn Medi 2025

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	103DM (+0.8DM)	62.9%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	28.9 (+0.5DM)	17.6%
Cyfrwng Gymraeg	31.9 (+4DM)	19.5%
Cyfanswm	163.8 (+5.3DM)	100%

Byddai'r cynigion ysgolion uwchradd yn cynyddu'r ddarpariaeth Saesneg 6.1 DM, a fyddai'n gostwng canran y Dosbarthiadau Mynediad (DM) i addysg uwchradd Gymraeg i 14.5% o'r ddarpariaeth a fydd ar gael erbyn mis Medi 2025

Tabl 8: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Blwyddyn 7 erbyn mis Medi 2025

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	91.6 (+6.1DM)	63.2%
Saesneg seiliedig ar ffydd	32.3 (Dim newid)	22.3%
Cyfrwng Cymraeg	21 (Dim newid)	14.5%
Cyfanswm	144.9 (+6.1DM)	100%

Tabl 9: Patrymau pontio carfan yn seiliedig ar gyfartaledd 3 blynedd o ddata CYBLD 2019-21

% pontio carfan fel cyfanswm poblogaethau disgyblion	Addysg Gymraeg	Addysg Cyfrwng Saesneg
Der -BI1	98.4%	100.5%
BI1 - BI2	97.3%	100.0%
BI2 - BI3	97.4%	100.7%
BI3 - BI4	98.4%	100.2%
BI4 - BI5	97.5%	100.1%
BI4 - BI5	98.7%	100.1%
BI6 - BI7	98.9%	88.8%
BI7 - BI8	98.4%	100.4%
BI8 - BI9	98.9%	99.9%
BI9 - BI10	98.9%	100.4%
BI10 -BI11	98.3%	96.9%
Derbyn i CA2	93.3%	101.2%
Derbyn i BI7	87.4%	90.2%

Trochi Cymraeg Caerdydd

Tabl 10: Nifer sy'n Manteisio ar Ddarpariaeth Hwyrddyfodiaid Trochi Cymraeg 2010-2021

BI Academaidd Academic Year	CS/FP	CA2/KS2	CA3/KS3	Cyfanswm/ Total	Wedi Trosglwyddo'n Barhoal/ Permanently Transferred
2010-11	6	2	0	8	8
2011-12	13	3	0	16	15
2012-13	17	5	1	23	23
2013-14	14	4	3	21	21
2014-15	11	10	1	22	22
2015-16	11	12	1	24	21
2016-17	16	13	6	35	31
2017-18	16	11	4	31	30
2018-19	17	7	11	35	31
2019-20	9	12	26	47	39
2020-21	12	17	17	46	39
2021-22	17	14	6	37	

Y cyfanswm niferoedd yn y Model Dal i Fyny Peilot Uwchradd 1 a 2 yn 2021-22 yw 29 mewn tair ysgol.

Cyfanswm y disgyblion ar gofrestrau Peilot Gloywi Uwchradd 2022 ers mis Mawrth ar draws y tair ysgol yw 235.

Gofal Plant

Data Datganiad Hunan-asesu Gwasanaeth (DHG) 2021

Mae'r tablau canlynol o DHG Caerdydd ac yn dangos y niferoedd a hunan-adroddodd sy'n manteisio ar wasanaethau gofal plant ar draws Caerdydd. Bydd rhai teuluoedd wedi'u cofrestru gyda mwy nag un ddarpariaeth yn ogystal â'r rhai sy'n manteisio ar addysg yn ychwanegol at y gofal plant a fynychir.

Presenoldeb yn ôl oedran (pob un; nifer cyfrwng Cymraeg a %)

Tabl 11: Plant ar y llyfrau yn ôl oedran, pob math o ddarpariaeth

Caerdydd; pob math o ddarpariaeth	Pob un	Cyfrwng Cymraeg (nifer)	Cyfrwng Cymraeg (%)
Dan 1	268	21	7.8
1 oed	1184	81	6.8
2 oed	2126	259	12.2
3 oed	2000	282	14.1
4 oed	1640	254	15.5
5 – 7 oed	1971	259	13.1
8 - 11 oed	1694	178	10.5
12 – 14 oed	44	0	0.0
15 – 17 oed	24	0	0.0
Cyfanswm	10,951	1334	12.2

NODWCH: Nid yw'r ffigur hwn yn cyfateb i gyfanswm nifer y plant ar y llyfrau yn ôl y math o bresenoldeb (10,828).

Adroddir am 128 yn fwy o blant yn ôl oedran na'r math o bresenoldeb.

Presenoldeb yn ôl math o bresenoldeb (pob un; nifer cyfrwng Cymraeg a %)

Tabl 12: Plant sydd ar y llyfrau yn ôl math o bresenoldeb (pob darparwr; pob ACC)

Math o bresenoldeb	Nifer y plant	Cyfrwng Cymraeg (nifer)	Cyfrwng Cymraeg (%)
Llawn amser	1,368	143	10.5
Rhan amser	8,632	1013	11.7
Ad Hoc	828	132	15.9
Cyfanswm	10,828	1,288	11.9

1.1. Gwarchodwyr Plant – Cyfrwng Cymraeg (n = 4)

Tabl 13: Nifer y plant sy'n mynychu, yn ôl oedran

Dan 1	0
1 oed	4
2 oed	3
3 oed	3
4 oed	1
5 – 7 oed	11
8 - 11 oed	21
12 - 14 oed	0
15 - 17 oed	0
Cyfanswm	43

1.2. Gwarchodwyr Plant - Cyfrwng Cymraeg

Tabl 14: Presenoldeb plant, yn ôl math o bresenoldeb

Llawn amser	8
Rhan amser	35
Ad hoc	0
Cyfanswm	43

Gofal dydd llawn – Cyfrwng Cymraeg (n = 13)

Tabl 15: Nifer y plant sy'n mynychu, yn ôl oedran

Dan 1	21
1 oed	77
2 oed	199
3 oed	205
4 oed	144
5 – 7 oed	64
8 - 11 oed	25
12 - 14 oed	0
15 - 17 oed	0
Cyfanswm	735

Gofal dydd llawn – Cyfrwng Cymraeg

Tabl 16: Presenoldeb plant, yn ôl math o bresenoldeb

Llawn amser	103
Rhan amser	487
Ad hoc	63
Cyfanswm	653

Gofal sesiynol – cyfrwng Cymraeg (n = 4)

Tabl 17: Nifer y plant sy'n mynychu, yn ôl oedran

Dan 1	0
1 oed	0
2 oed	57
3 oed	66
4 oed	28
5 – 7 oed	0
8 - 11 oed	0
12 - 14 oed	0
15 - 17 oed	0
Cyfanswm	151

Gofal sesiynol – Cyfrwng Cymraeg

Tabl 18: Presenoldeb plant, yn ôl math o bresenoldeb

Llawn amser	24
Rhan amser	127
Ad hoc	0
Cyfanswm	151

4.1. Tu allan i'r ysgol – cyfrwng Cymraeg (n =5)

Tabl 19: Nifer y plant sy'n mynychu, yn ôl oedran

Dan 1	0
1 oed	0
2 oed	0
3 oed	8
4 oed	81
5 – 7 oed	184
8 - 11 oed	132
12 - 14 oed	0
15 - 17 oed	0
Cyfanswm	405

4.2. Tu allan i'r ysgol – cyfrwng Cymraeg

Tabl 20: Presenoldeb plant, yn ôl math o bresenoldeb

Llawn amser	8
Rhan amser	364
Ad hoc	69
Cyfanswm	441

Noder: nid yw data a gyflenwyd gan ddarpariaeth Cyfrwng Cymraeg y tu allan i'r ysgol yn gyson wrth gymharu "plant ar y llyfrau yn ôl oedran" i "blant ar y llyfrau yn ôl math o bresenoldeb"

Mae'r Cyngor yn darparu'r rhan fwyaf o'i lleoedd addysg feithrin Gymraeg mewn dosbarthiadau meithrin ar safleoedd ysgolion cynradd neu ganolfannau plant integredig. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi ariannu lleoedd addysg lle nad oes digon o leoedd ar gael mewn ysgolion o fewn dwy filltir i gyfeiriad plentyn, gyda'r mwyafrif ohonynt wedi bod ar gyfer plant sy'n codi'n 3 oed sydd wedyn yn cofrestru ar gyfer lle addysg wedi'i ariannu mewn dosbarth meithrin ysgol.

Dengys dadansoddiad o nifer y lleoedd a ariennir i blant, sydd wedi mynd ymlaen i addysg gynradd ers hynny, mai dim ond 12 o blant yng ngharfan Derbyn 2021/22 fu'n mynychu Cylch meithrin ar gyfer addysg feithrin wedi'i ariannu fel plant sy'n codi'n 4 oed, a 22 fel plant sy'n codi'n 3 oed.

Mae data cryno a gyflenwyd gan Lywodraeth Cymru isod yn darparu data canrannol ar gyfer dysgwyr sy'n symud ymlaen i addysg cyfrwng Gymraeg sy'n amrywio o 57% yn CM Creigiau i 100% mewn pum lleoliad sy'n darparu gofal plant coffeidiol. Fodd bynnag, nid yw'r data cryno hwn yn rhoi digon o wybodaeth i gynllunio lleoedd ysgol gan nad oes modd echdynnu cyfran y plant sydd wedi cofrestru yn y ddarpariaeth Cylch Meithrin ar gyfer gofal plant a lleoedd mewn ysgolion.

Mae'r cyngor yn cael data cyfradd genedigaethau cyn ysgol gan yr ymddiriedolaeth GIG leol sy'n caniatáu cynllunio lleoedd ysgol cadarn. Bydd gwaith pellach yn cael ei wneud gan weithgor Canlyniad 1 Caerdydd er mwyn cysoni setiau data ac i geisio cytundeb rhannu data i olrhain cyrchfannau disgyblion unigol yn gywir.

Enw Cylch	2020-21			
	Cyfanswm Plant Trosglwyddodd i Ysgol	Nifer Trosglwyddodd i Addysg Gymraeg	Nifer Trosglwyddodd i Ysgol Saesneg	% Trosglwyddodd i Addysg Gymraeg
CAERAU (TRELAI YR AIL GYNT)	17	15	2	88.24%
CREIGIAU	35	20	15	57.14%
GRANGETOWN A'R BAE	17	17	0	100.00%
MAES Y MORFA	6	6	0	100.00%
NANT LLEUCU	15	11	4	73.33%
Pen y Groes (Blodau Bychain gynt)				
PENTREBAEN	18	15	3	83.33%
PILI PALA	39	30	9	76.92%
Pwll Coch	22	22	0	100.00%
RHIWBEINA	35	33	2	94.29%
Trelai 1 a 2	26	18	8	69.23%
Y COED	18	15	3	83.33%
Y PARC (CAERDYDD)	33	31	2	93.94%
YR EGLWYS NEWYDD	17	17	0	100.00%
Ysgol Glan Morfa	9	9	0	100.00%

Cylch	Cod post	Sir	Capasiti'r cylch (yn ol cofrestriad AGC)	Capasiti 'real'	Ysgolion mae'r cylch yn bwydo	Nifer plant 2 oed (oedran ar 31.08.20)	Nifer plant 3 oed (oedran ar 31.08.20)	Nifer wedi mynychu Ti a Fi	Nifer Deudau'n Deg	Nifer wedi mynychu CIB
Caerau	CF5 5AU	Caerdydd	22	22	NANT CAERAU	24	26	0	56	
Creigiau	CF15 9NU	Caerdydd	18	18	CREIGIAU	12	21	18		4
Grangetown a'r Bae 1 a 2	CF13 3LJ	Caerdydd	16	11	HAMADRYAD	7	13	3		
Maes y Morfa	CF24 2EU	Caerdydd	30	30	GLAN MORFA	5	1	0	10	
Nant Lleucu	CF23 5AD	Caerdydd	24	24	BERLLAN DEG	14	13	12		3
Pen y Groes (Blodau Bychain gynt)	CF23 7EH	Caerdydd	8	4	Pen y Groes, Y Berllan Deg					
Pentrebaen	CF5 3SG	Caerdydd	32	32	COED Y GOF	15	13	3		3
Pili Pala 1 a 2	CF3 4LJ	Caerdydd	32	32	BRO ERWIG	31	17	2	1	
Pwll Coch	CF11 8BR	Caerdydd	19	19	PWLL COCH	6	19	3		3
Rhiwbeina	CF14 6UJ	Caerdydd	20	20	Y WERN	28	8	33		12
Trelai 1 a 2	CF5 4DD	Caerdydd	44	44	COED Y GOF	31	3	0	49	
Y Coed	CF23 6SE	Caerdydd	20	20	BERLLAN DEG	19	8	1		
Y Parc 1 a 2	CF5 1QE	Caerdydd	19	19	TREGANNA, PWLL COCH	42	18	20		35
Yr Eglwys Newydd	CF14 2AD	Caerdydd	24	24	Mynydd Bychan	32	14	2		1
Ysgol Glan Morfa	CF24 5EB	Caerdydd	16	8	GLAN MORFA	5	10	1		

Newidiadau yn y Dyfodol

Poblogaeth

Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi amcanestyniadau poblogaeth ar gyfer Cymru, sy'n seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth cenedlaethol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar gyfer y Deyrnas Unedig. Cyhoeddwyd y set ddiweddaraf o amcanestyniadau, yn seiliedig ar ddata 2018, ar 4 Awst 2020. Maent yn cwmpasu'r cyfnod o 25 mlynedd rhwng 2018 a 2043.

Nid yw'r amcanestyniadau'n darogan yr hyn fydd yn digwydd mewn gwirionedd yn yr un modd ag y byddai rhagolwg yn ei wneud. Yn hytrach, maent yn gwneud rhagdybiaethau am newidiadau yn y dyfodol ac yn dangos beth fyddai'r boblogaeth pe bai'r newidiadau hynny yn y dyfodol yn digwydd. Nid ydynt yn rhagweld effaith ffactorau allanol fel polisiau'r llywodraeth neu amodau economaidd.

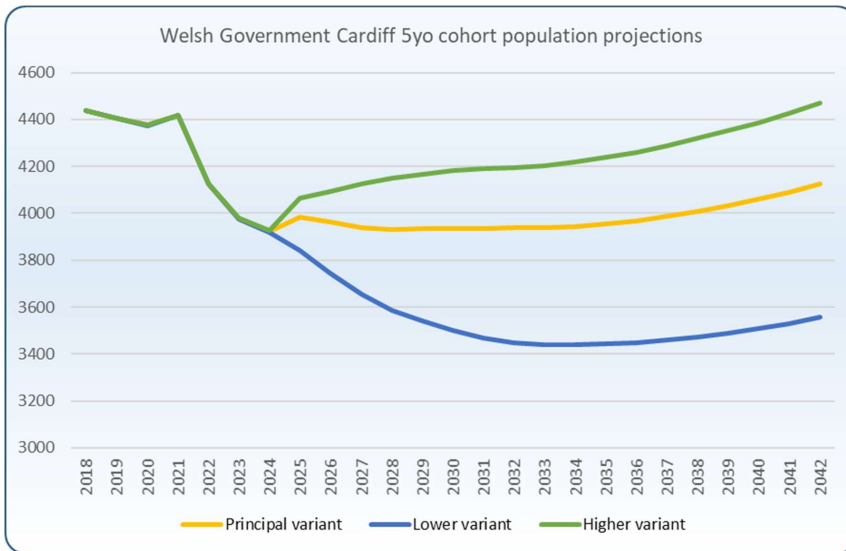
Cyhoeddwyd tri amrywiolyn gwahanol yn 2020: prif, uchel ac isel. Mae'r rhain yn seiliedig ar ragdybiaethau am ffrwythlondeb, marwolaethau a mudo yn y dyfodol. Y prif amrywiolyn yw'r prif amcanestyniad h.y. yr adlewyrchiad gorau o batrymau demograffeg. Mae'r rhai uchel ac isel yn cynnig senarios amgen yn y dyfodol, gan ystyried tybiaethau gwahanol ar gyfer y tri ffactor poblogaeth. Nid yw'r amrywiolion wedi'u gosod fel terfynau, ond yn hytrach maent yn rhoi lefel o hyblygrwydd sy'n adlewyrchu'r ansicrwydd o ragweld newidiadau poblogaeth.

Mae amcanestyniadau 2018 yn dangos cynnydd is yn y boblogaeth yng Nghaerdydd na'r amcanestyniadau blaenorol yn 2014. Mae'r cynnydd yn y boblogaeth o 6.8% yn is na'r amcanestyniadau o gynnydd blaenorol. Fodd bynnag, rhagamcennir y bydd poblogaeth Caerdydd yn dal i gynyddu 3.2%. Er nad dyma'r cynnydd canrannol mwyaf yng Nghymru, Caerdydd yw'r awdurdod lleol mwyaf o hyd gyda phoblogaeth ragamcanol o dros 375,700 erbyn 2028.

Yn wahanol i ardaloedd eraill, mae'r cynnydd ym mhoblogaeth Caerdydd yn deillio'n bennaf o nifer uwch o enedigaethau na marwolaethau, gyda chynnydd bach yn unig o fudo net. Er bod yr amcanestyniadau'n dangos gostyngiad yn nifer y plant a'r bobl ifanc rhwng 0 a 15 oed, rhagwelir y bydd nifer y genedigaethau'n cynyddu rhwng 2018 a 2028.

Rhagamcennir y bydd nifer y plant 5 oed (plant oedran Derbyn) yng Nghaerdydd yn gostwng i ddechrau, rhwng 2018 a 2024, cyn cynyddu'n araf hyd at 2043. Byddai hyn yn awgrymu na fydd cynnydd mawr yn y galw am leoedd ysgolion hyd at 2043.

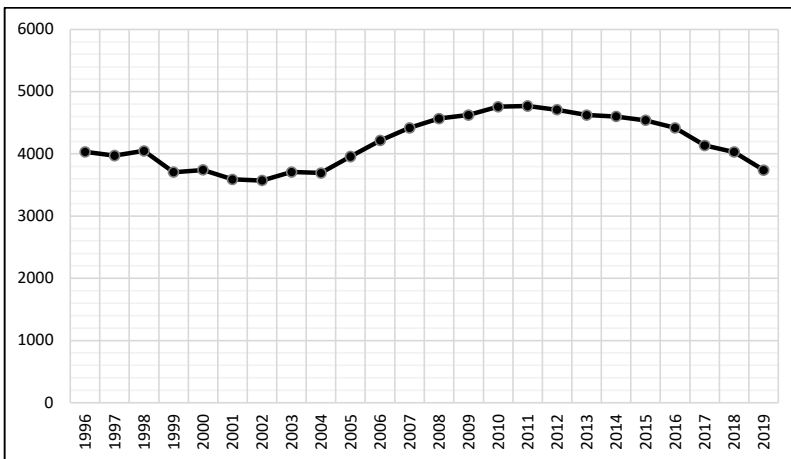
Ffigur 10: Amcanestyniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer nifer y plant 5 oed yng Nghaerdydd 2018-2043

Fodd bynnag, fel yr amlinellir ar dudalen 8, mae cyfraddau geni yng Nghaerdydd wedi dilyn patrwm cylchol dros y 25 mlynedd diwethaf. Mae'r cyfraddau geni wedi gostwng yn is na phob un o dri taflywr amcanestyniad poblogaeth Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd yn 2011, 2014 ac yn fwyaf diweddar yn 2020 (yn seiliedig ar ddata 2018).

Mae Ffigur 11 yn dangos cynnydd y genedigaethau hyd at 2011 a sut y dechreuodd genedigaethau ostwng yn 2012 a gostwng ers hynny. Yn dilyn y patrwm hwn, mae'n bosibl y byddwn yn parhau i weld cynnydd a chwymp yn y gyfradd genedigaethau yn hytrach na chynnydd mwy graddol a chyson dros amser.

Ffigur 11: Genedigaethau yng Nghaerdydd 1996 – 2019

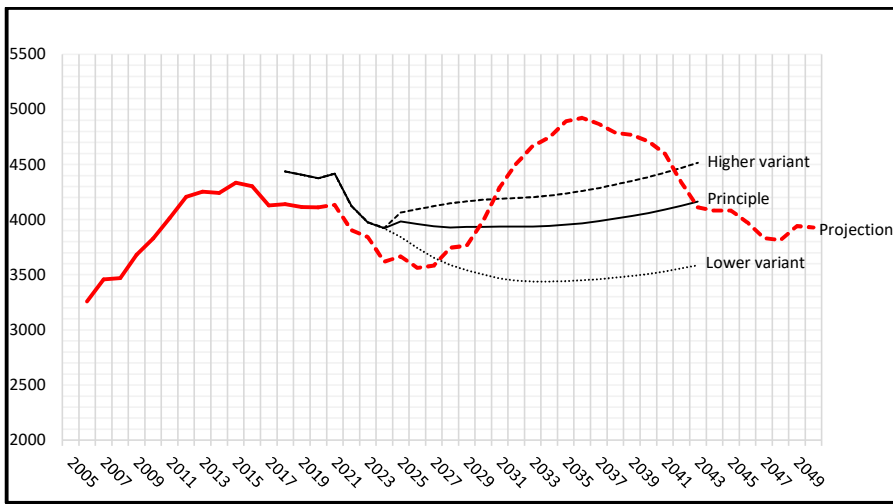

Mae Ffigur 12 yn dangos amcanestyniad amgen ar gyfer nifer y plant pum mlwydd oed sy'n dechrau yn y Dosbarth Derbyn hyd at 2050. Mae'r taflywyr amgen hwn yn ailadrodd y cyfraddau geni blaenorol a'r niferoedd a gofrestrwyd mewn ysgolion ac yn ymgorffori'r amcanestyniadau niferoedd gros o flwyddyn i flwyddyn o'r datblygiadau tai strategol a gyhoeddwyd yn CDLI mabwysiedig y ddinas.

Pe dilynid y taflywyr amgen hwn, gallai Caerdydd weld y gyfradd genedigaethau yn cyrraedd uchafbwynt tua 2031, a fyddai'n rhoi uchafbwynt o ran nifer y disgyblion 5 oed sy'n cofrestru mewn ysgolion tua'r flwyddyn 2036 ar ychydig o dan 5,000. Byddai'r niferoedd wedyn yn dechrau gostwng eto, er y byddent yn aros yn uwchlaw isafbwynt blaenorol y cylchred oherwydd y cynnydd cyffredinol yn y boblogaeth yn deillio o'r tai newydd yn y ddinas. Mae'r taflywyr hwn yn wahanol iawn i amcanestyniadau poblogaeth cyhoeddus Llywodraeth Cymru, yn is na'r amcanestyniadau yn y tymor byr (2021-2026) ac yn uwch na'r amcanestyniadau yn y tymor hwy (y tu hwnt i 2031).

Gan fod amcanestyniadau'r Cyngor o nifer y plant 5 oed yn y cyfnod 2021-2025 yn seiliedig ar ddata cofrestru meddygon teulu'r GIG a ddarparwyd ym mis Awst 2021, gellir bod yn go hyderus yn yr amcanestyniadau tymor byr hyn. Mae hefyd yn rhesymol dod i'r casgliad yn seiliedig ar gylchredau poblogaeth y gorffennol, er bod amseriad a chyfradd y newid yn ansicr, mae nifer y disgyblion sy'n cofrestru yn y dyfodol y tu hwnt i 2025 yn debygol o gynyddu. Felly, dylid cadw lefel ddigonol ond cynaliadwy o gapasiti dros ben mewn ysgolion er mwyn ymateb i newidiadau yn y boblogaeth yn y dyfodol.

Ffigur 12: Amcanestyniad o nifer y plant 5 oed yng Nghaerdydd 2020-2050

Newidiadau diweddarach i ddarpariaeth ysgolion (2026-2031)

Byddai'r newidiadau arfaethedig i ddarpariaeth ysgolion yn y cyfnod 2021 – 2025 a amlinellir ar dudalen 15 yn cynyddu nifer y lleoedd sydd ar gael wrth fynd i addysg Gymraeg o 836 o leoedd (27.9DM) i 956 o leoedd (31.9DM).

Bydd angen cyflwyno sawl cynnig y tu hwnt i 2025 i ateb y galw cynyddol am leoedd mewn ysgolion cynradd mewn rhai ardaloedd yng Nghaerdydd a chyflwyno ysgolion newydd i ddarparu ar gyfer mwy o alw o safleoedd tai maes glas strategol newydd a gynlluniwyd ar gyrion y ddinas. Mae'r safleoedd tai newydd yn cynnwys:

- Datblygiad Churchlands, Llys-faen
- Tir i'r gogledd o Bontpennau/ i'r dwyrain o Lys-faen
- Datblygiad tai Llanilltern i'r gogledd o Gyffordd 33 yr M4.
- Camau diweddarach datblygiad tai Plasdŵr yng ngogledd-orllewin Caerdydd.

Ochr yn ochr â chynigion i newid peth ar ddarpariaeth bresennol y ddinas, gallai'r ysgolion newydd ychwanegu hyd at wyth dosbarth mynediad i leoedd ysgolion cynradd yn y cyfnod 2026-2031. Rhagwelir y caiff darpariaeth newydd i wasanaethu datblygiadau Churchlands a Llanilltern eu cyflwyno tua 2025/2026, a darpariaeth bellach ym Mhlasdŵr ac i'r gogledd o Bontpennau tua diwedd y degawd.

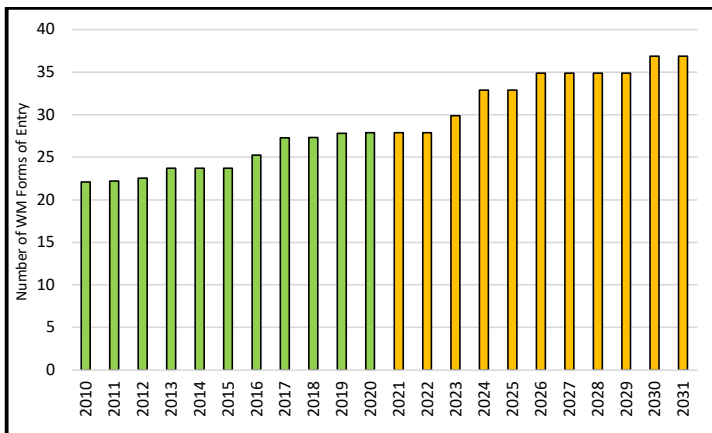
Yn absenoldeb cynigion datblygedig, mae'r Cyngor wedi modelu newidiadau capasiti yn seiliedig ar ddarpariaeth newydd sydd yn 50% cyfrwng Cymraeg. Mae'r tabl isod yn cynnwys yr holl newidiadau i gapasiti a gynlluniwyd yn y cyfnod 2021-2025 a'r lleoedd ychwanegol yn y cyfnod 2026-2031.

Tabl 21: Cyfanswm y Dosbarthiadau Mynediad ar gyfer Derbyn yn 2030/31

	Cyfanswm DM	Canran
Cymunedol Cyfrwng Saesneg	107DM (+4.8DM)	62.3%
Saesneg yn seiliedig ar ffydd	28.9 (+0.5DM)	16.8%
Cyfrwng Cymraeg	35.9 (+8DM)	20.9%
Cyfanswm	171.8 (+13.3DM)	100%

Mae Ffigur 13 yn dangos sut y gallai nifer y dosbarthiadau mynediad Cymraeg wrth fynd i addysg gynradd gynyddu o flwyddyn i flwyddyn, wrth i ysgolion gael eu codi neu eu hehangu.

Ffigur 13: DM Cymraeg arfaethedig yn y dyfodol yng Nghaerdydd ar gyfer derbyn mis Medi

Tafllwybr

Pennwyd targedau ar gyfer awdurdodau lleol unigol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer blwyddyn ysgol 2030/31, yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru. Mae'r targedau hyn yn cynnwys ystod is ac ystod uwch ac yn rhoi niferoedd a chanran y disgyblion ar gyfer pob un. Mae targed Caerdydd wedi'i nodi yn y tabl isod.

Tabl 22: Targedau ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg yng Nghaerdydd 2030-31

	2019/20		2030/31		2030/31	
	Gwaelodlin LIC		Targed: Ystod Is		Targed: Ystod Uwch	
	Nifer	Canran	Nifer	Canran	Nifer	Canran
Caerdydd	702	16.9%	1,035	25%	1,200	29%

Yn 2020/2021, nifer y disgyblion Dderbyn Cymraeg oedd 749, sef 18.0% o gyfanswm y disgyblion a dderbyniwyd. Felly, er mwyn cyrraedd y targed ystod is byddai angen cynnydd canrannol o tua 7.0%. Er mwyn cyrraedd y targed ystod uwch byddai angen cynnydd canrannol o tua 11.0%.

Felly, dylid sefydlu tafllwybrau i nodi'r twf posibl yn y niferoedd yn y Flwyddyn Dderbyn i ysgolion Cymraeg ym mis Medi 2030, ac i ddangos sut y gallai'r rhain gyd-fynd â thargedau Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru.

Byddai tafllwybr targed yn amlinellu'r canlyniad gofynnol i ddeillio o unrhyw gamau y gellid eu cymryd i gynyddu'r niferoedd sy'n dewis addysg Gymraeg i'r trothwy a argymhellir, ond ni fwriedir iddo nodi'r camau gweithredu eu hunain.

Cynhyrchwyd tafllwybrau yn seiliedig ar gyfuniad o'r galw diweddar am leoedd Dderbyn Cymraeg, a gymhwyswyd at ddata amcanestyniadau poblogaeth a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru, ynghyd â modelu'r niferoedd disgyblion o'r rhaglen adeiladu tai safleoedd strategol sydd ar y gweill yng Nghaerdydd.

Dros y deng mlynedd diwethaf, bodlonwyd y galw cynyddol am leoedd a'i yrru/ei gefnogi drwy ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg bresennol gan 5.8 dosbarth mynediad. Er y gallai fod angen rhagor o ddarpariaeth ar gyfer cynnydd pellach yn y galw mewn rhai ardaloedd yng Nghaerdydd (ymagwedd sy'n seiliedig ar alw), mae cyfle hefyd i gynyddu niferoedd cyfrwng Cymraeg ymhellach drwy agor neu ehangu mwy o ysgolion Cymraeg (ymagwedd sy'n cael ei lywio gan bolisi).

Er y gallai'r gyfradd genedigaethau yng Nghaerdydd yn y blynyddoedd i ddod fod yn is nag y bu yn y degawd diwethaf, mae nifer o ddatblygiadau tai wedi'u cynllunio yn y ddinas. Bydd datblygiadau tai newydd yn cynyddu nifer y plant fydd angen lleoedd ysgol mewn rhai ardaloedd yn y ddinas. Darperir ysgolion newydd gan ddatblygwyr ar rai safleoedd fel rhan o'r cytundeb cynllunio gyda'r Cyngor, er mwyn lleihau'r effaith ar argaeledd lleoedd mewn ysgolion sy'n bod eisoes.

Mae sicrhau bod darpariaeth Gymraeg ar gael yn yr ysgol leol ar gyfer preswylwyr datblygiadau tai newydd yn debygol o gynyddu'r nifer sy'n manteisio ar addysg

Gymraeg yn gynt na phe bai'r ddarpariaeth ond yn cael ei hehangu yn unol â galw cynyddol.

Methodoleg taflywbr

Mae creu'r taflywbr yn gofyn am amcangyfrif ynghylch faint o ddisgyblion a allai o bosib fynd i addysg Gymraeg pe bai darpariaeth Gymraeg ychwanegol ar gael yn eu hardal leol. Mae'r modelu hwn hefyd yn rhagamcanu sut y byddai darparu ysgolion Cymraeg ar gyfer datblygiadau tai newydd yn debygol o effeithio ar nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg Gymraeg.

Defnyddiwyd y patrwm twf diweddar sy'n seiliedig ar ddata CYBLD 2015/16 - 2020/21 i bennu'r twf cynhenid yng nghanran y plant sy'n mynd i addysg Gymraeg, ac i allosod hyn i 2031 fel gwaelodlin ar gyfer twf o fewn cymunedau sy'n bod yn barod.

Fodd bynnag, ni ellir defnyddio twf hanesyddol y galw am addysg Gymraeg mewn cymunedau sefydledig i bennu'r nifer fydd am addysg Gymraeg o blith preswylwyr y dyfodol yn y cymunedau newydd a gynlluniwyd ar safleoedd tir glas strategol ar gyrion y ddinas. Mae'r niferoedd sy'n cymryd lleoedd yn amrywio'n fawr o gymuned i gymuned yng Nghaerdydd. O ganlyniad, mae'r patrymau twf yn y galw am addysg Gymraeg wedi'u dadgyfuno a'r llwybr wedi ei bennu ar wahân, fel a ganlyn:

- Mae prif amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer plant 5 oed yn cael eu haddasu i gyd-fynd â'r flwyddyn ysgol (blwyddyn Dderbyn)
- Addasir yr amcanestyniadau ymhellach o'u cymharu â data'r cyfrifiad ysgolion diweddar (CYBLD) i sefydlu gwaelodlin o niferoedd disgyblion
- Caiff y niferoedd disgyblion a ragamcennir, yn seiliedig ar gwblhau tai ar y datblygiadau tai safleoedd strategol, eu tynnu allan o ffigur amcanestyniad Llywodraeth Cymru
- Mae patrwm twf hanesyddol yn cael ei allosod ar gyfer carfan y boblogaeth Dderbyn i greu gwaelodlin
- Yna caiff y niferoedd disgyblion o safleoedd tai maes glas strategol eu dosrannu rhwng y cyfrwng Cymraeg a'r cyfrwng Saesneg ar gymhareb 50:50
- Ychwanegir nifer y disgyblion Cymraeg o'r tai newydd i'r ffigur gwaelodlin ar gyfer y nifer sydd am addysg Gymraeg mewn cymunedau sefydledig, er mwyn rhoi cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg Gymraeg

Drwy gyfuno'r data hwn o'r safleoedd maes glas gyda data'r cymunedau presennol, crëwyd taflywbr ar gyfer Caerdydd, i nodi nifer posibl y disgyblion cyfrwng Cymraeg os ychwanegir lleoedd cyfrwng Cymraeg ychwanegol.

Amcanestyniadau nifer disgyblion

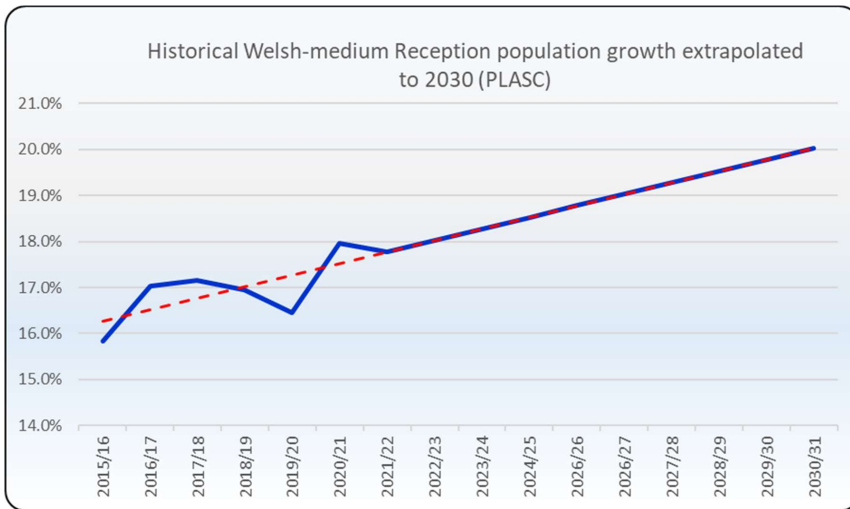
Mae amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru a'r patrwm cyfraddau geni cylchol blaenorol yn rhoi syniad o sut y gallai nifer y disgyblion mewn ysgolion newid dros y degawdau nesaf.

Cynyddodd canran y disgyblion sy'n cofrestru mewn dosbarthiadau Derby'n Cymraeg gan 0.25% y flwyddyn rhwng 2015/16 a 2020/21.

Y nifer o blant a ragamcennir i fynd i'r flwyddyn dderbyn mewn addysg Gymraeg yw'r nifer a ragamcennir os bydd y patrymau a'r tueddiadau presennol, o'u cymharu â'r boblogaeth, yn parhau.

Os bydd canran y disgyblion yn cynyddu ar yr un gyfradd rhwng 2021 a 2030, byddai 20% o ddisgyblion sy'n dechrau yn y Dosbarth Derbyn ym mis Medi 2030 yn mynychu ysgolion Cymraeg.

Ffigur 14: Cynydd a ragamcennir yng nghanran y disgyblion cyfrwng Cymraeg 2021-2030

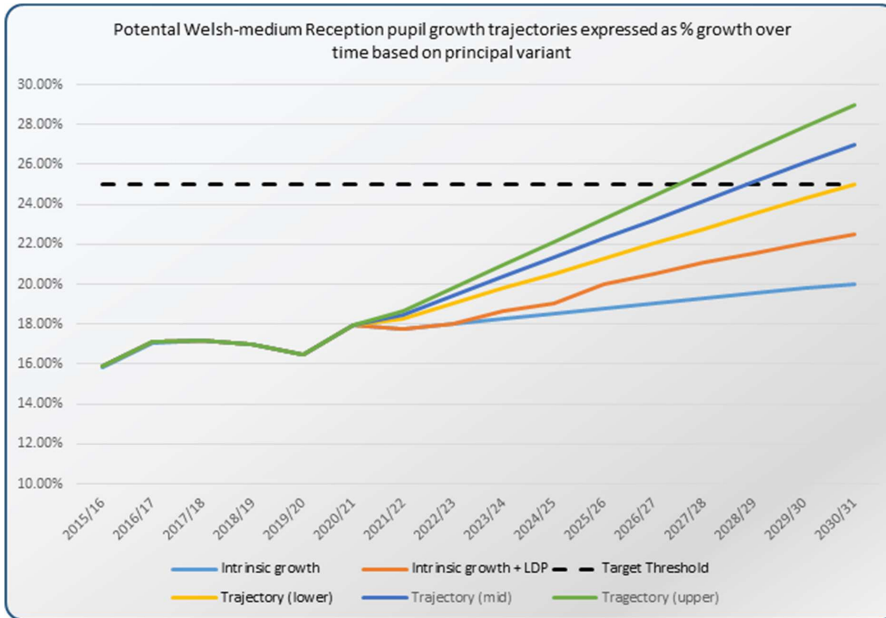
Mae'r amcanestyniad hwn yn ymwneud â'r patrwm twf diweddar mewn cymunedau sefydledig, a all fod yn wahanol i ddatblygiad y safleoedd tai strategol mawr fel y nodwyd yn y Cynllun Datblygu Lleol. Nid yw amcanestyniadau'n dangos unrhyw newidiadau i batrymau ymddygiad nad ydynt yn cael eu hadlewyrchu yn y data hanesyddol, megis darpariaeth yn y dyfodol a/neu newidiadau polisi.

Mae cyfuno'r patrwm twf cynhenid a nodir yn ffigur 11, gyda data amcanestyniadau niferoedd disgyblion y safleoedd datblygu tai strategol, yn caniatáu cymharu'r taflywbrau twf oed derbyn Cymraeg isod, sef:

- parhad ar y twf cynhenid ledled y ddinas (h.y. twf ar sail y patrwm diweddar, tystiolaethol) mewn cymunedau sefydledig
- rhagolwg gan ystyried cynnydd yn y niferoedd ar safleoedd tir glas strategol (ar gyfradd uwch) sy'n manteisio ar addysg Gymraeg, a
- y taflywbr sy'n angenrheidiol i gyrraedd y trothwy targed o 25%, a'r trothwy ar gyfer 27% a 29%

Fel yr amlinellwyd ar dudalen 21, yn absenoldeb cynigion datblygedig, mae'r Cyngor wedi modelu newidiadau o ran capasiti yn seiliedig ar ddarpariaeth ysgol newydd sydd yn 50% cyfrwng Cymraeg ar safleoedd tir glas strategol.

Mae Ffigur 15 (isod) yn cynnig cymhariaeth o'r tafliwybrau hyn

Mae twf blynyddol yn seiliedig ar CYBLD 2015/16 – 2020/21 yn rhoi twf o tua 0.25% y flwyddyn.

Mae ychwanegu'r boblogaeth bosibl o bobl yn symud i'r safleoedd CDLI, a chymryd bod 50% o'r plant yma yn mynd i addysg Gymraeg, yn rhoi cyfradd twf bosibl gyfunol o 0.52% y flwyddyn. Fodd bynnag, byddai'r twf cyfunol hwn yn dal i fod yn annigonol i gyrraedd y targedau cyhoeddus.

Er mwyn cyflawni'r dangosydd trothwy o 25% erbyn 2030, mae angen tua 0.75% o dwf blynyddol.

Er mwyn cyflawni 27% erbyn 2030, mae angen tua 0.95% o dwf blynyddol.

Er mwyn cyrraedd y trothwy uchaf o 29% erbyn 2030, mae angen tua 1.15% o dwf blynyddol.

Mae'r tafliwybr yn dangos y byddai canran y disgyblion mewn addysg Gymraeg yn cyrraedd y targed ystod is o 25% o ddisgyblion oedran Derbyn mewn addysg Gymraeg erbyn mis Medi 2030 os cyflawnir twf ychwanegol o 0.23% y flwyddyn yn seiliedig ar hanner yr holl ddisgyblion sy'n byw ar y safleoedd strategol yn ymgymryd â darpariaeth Gymraeg.

Mae Tabl 23 isod yn nodi'r nifer a ragamcennir o blant yn y garfan berthnasol, ym mhob blwyddyn academaidd, y niferoedd a fodelwyd ar gyfer dosbarthiadau Derbyn Cymraeg, a nifer y plant y byddai angen iddynt gofrestru mewn dosbarthiadau Derbyn Cymraeg er mwyn gwneud cynnydd cyson yn erbyn y targedau a bennwyd.

Tabl 23: Nifer y plant a ragamcennir yn y garfan berthnasol ym mhob blwyddyn academaidd

Blwyddyn Academaidd	Prif amcanestyniad poblogaeth	Twf cynhenid a ragamcennir (cymunedau sefydledig)	Twf cynhenid + twf cymunedau CDLI	Twf i gyrraedd targed o 25%	Twf i gyrraedd targed o 27%	Twf i gyrraedd targed o 29%
2021/22	3937	696	700	720	728	735
2022/23	3810	687	685	725	740	755
2023/24	3777	690	704	747	770	792
2024/25	3822	708	728	785	815	846
2025/26	3801	714	759	809	847	885
2026/27	3781	719	776	833	878	924
2027/28	3774	728	796	860	913	965
2028/29	3777	738	815	889	949	1010
2029/30	3780	748	833	918	986	1054
2030/31	3937	757	850	946	1021	1096

Mae Tabl 24 isod yn nodi'r cynnydd a ragamcennir yn y gweithlu i gefnogi mwy o leoedd cyfrwng Cymraeg

Tabl 24: Cynnydd a ragamcennir yn y gweithlu

Tabl: Cymharu staff addysgu cyfwerth ag amser llawn i gefnogi'r twf a fodelwyd (ac eithrio uwch arweinwyr)			
	2022	2032 (twf a chadw cadwrol)	2032: (derbyn a chadw uwch)
Staff addysgu cynradd	194	228	237
Staff addysgu uwchradd	216	216	233
Cyfanswm staff addysgu	410	444	470
Cynnydd:		8.3%	14.6%

Mae'r gwaith o fodelu nifer y staff addysgu cyfwerth ag amser llawn wedi cael ei wneud, gan ystyried y bwriad i ehangu'r ddarpariaeth yn y cyfnod 2022-2032. Gall strwythurau staffio ysgolion newydd neu ysgolion estynedig amrywio yn ôl nifer y lleoedd sy'n cael eu cymryd am nifer o resymau. Yn gyffredin, bydd ysgolion sydd newydd eu sefydlu ac ysgolion sy'n cael eu ehangu yn cynnwys rhai dosbarthiadau oedran cymysg. Gall lefel ehangu lleoedd uchelgeisiol Caerdydd, ynghyd â phoblogaeth is mewn rhai ardaloedd hefyd effeithio ar lefel staffio'r ysgolion presennol. Mae Caerdydd hefyd yn ceisio cynyddu cyfradd cadw dysgwyr o fewn y sector cyfrwng

Cymraeg, a fyddai'n cynyddu nifer y staff sy'n ofynnol yn y sector cynradd ac uwchradd.

Mae'r tabl uchod felly'n darparu ystod o werth sy'n cymharu lefelau isel o dwf yn y sector cynradd, a chadw ar gyfraddau tebyg i'r blynyddoedd diwethaf, gyda thwf uwch a mwy o gadw.

Casgliadau

Mae Cyngor Caerdydd wedi ymrwymo i gyrraedd y targedau a bennwyd gan Lywodraeth Cymru, ac ar ddarparu digon o leoedd ysgol Cymraeg i gefnogi'r cynnydd yn y nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg a fyddai'n angenrheidiol i gyflawni'r targedau hyn. Er bod twf wedi bod yn y nifer sy'n manteisio ar leoedd dros y pum mlynedd diwethaf, byddai parhau â thueddiadau'r gorffennol yn golygu na fyddai Caerdydd yn cyrraedd y targedau a bennwyd.

Mae datblygiadau tai newydd yn y ddinas yn cynnig cyfle i gyflymu'r nifer sy'n manteisio ar addysg Gymraeg, gan fod y cynnydd yn y boblogaeth o'r tai newydd yn ddigonol i'w gwneud yn ofynnol i godi ysgolion newydd fel rhan o'r datblygiadau. Byddai ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg yn cefnogi cynnydd yn nifer y disgyblion fyddai'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg.

Mae mabwysiadu CSCA deng mlynedd yn cefnogi Awdurdodau Lleol i osod ymagwedd hirdymor, strategol a chynaliadwy gerbron ar gyfer twf addysg Gymraeg. Mae data cyfraddau geni a phoblogaeth ar gael ar gyfer y plant hynny sy'n mynd i addysg gynradd o 2021 i flwyddyn ysgol 2024/25, ond nid oes data cadarn ar gael y tu hwnt i'r cyfnod hwn.

2021/2022 – 2025/2026

O'i gymharu â data diweddaraf y cyfrifiad ysgolion ar gyfer dosbarthiadau Derbyn ym mis Ebrill 2021, mae'r capasiti presennol mewn ysgolion cynradd Cymraeg a dosbarthiadau o 27.9DM yn gadael tua 10% o leoedd gwag mewn dosbarthiadau Derbyn Cymraeg.

Mae'r capasiti presennol o 27.9DM wrth fynd i'r Flwyddyn Dderbyn yn ddigonol i ddarparu ar gyfer hyd at 20.3% o'r boblogaeth ddisgyblion, y disgwylir iddynt gofrestru yn hydref 2021.

Mae data Derbyn i Ysgolion yn dangos, yn sgil poblogaeth is, mai tua 690 o ddisgyblion a gaiff eu derbyn yn hydref 2021, a bod y gwarged yn debygol o gynyddu i >15% gyda niferoedd yr hydref 2021. Byddai'r lefel uwch o leoedd gwag ledled y ddinas yn cefnogi'r Cyngor i gynyddu canran y boblogaeth sy'n manteisio ar leoedd Cymraeg yn y dyfodol.

O'i gymharu â phrif amcanestyniadau poblogaeth Llywodraeth Cymru, byddai'r capasiti presennol o 27.9DM yn ddigonol i ddarparu ar gyfer hyd at 21.8% o'r boblogaeth ddisgyblion, y disgwylir iddynt gofrestru ym mlwyddyn ysgol 2024/2025.

Byddai'r cynigion a nodwyd eisoes i gynyddu'r capasiti i 31.9DM erbyn 2025, i fodloni ac i yrru'r galw mewn rhannau o'r ddinas, yn caniatáu hyd at 25.2% o boblogaeth disgyblion oed Derbyn ledled y ddinas i gofrestru erbyn 2025/2026.

Er mwyn gwneud cynnydd cyson tuag at y targed o rhwng 25% a 29% o'r garfan Dderbyn sy'n cofrestru ar gyfer addysg Gymraeg erbyn diwedd cyfnod y cynllun yn 2031, yn seiliedig ar brif amcanestyniadau Llywodraeth Cymru, y targedau interim ar

gyfer blwyddyn 2025/2026 fyddai rhwng 809 o ddisgyblion (21.3% o'r boblogaeth) ac 885 o ddisgyblion (23.3%).

Mae cymharu'r ffigurau hyn yn erbyn y capasiti a gynlluniwyd yn dangos y byddai rhwng 7.4% a 15.4% o warged wrth fynd i'r Flwyddyn Dderbyn mewn ysgolion a dosbarthiadau cynradd Cymraeg yn 2025/2026, gan ystyried y ddarpariaeth arfaethedig o 31.9DM. Pe bai Caerdydd yn anelu at ganol yr ystod darged (27%), byddai 11.4% o warged.

Byddai rhwng 24.4% a 26.3% o warged hefyd mewn darpariaeth gymunedol Saesneg a ffydd Saesneg ar y pwynt hwn, gan ystyried darpariaeth o 131.9DM.

Er y byddai angen lefel resymol o warged yn y sector Cymraeg i gefnogi twf yn y dyfodol, rhaid ystyried yr effaith ar y ddarpariaeth ysgolion bresennol o gario lefel uchel o leoedd gwag yn y sector Saesneg.

2026/2027 – 2030/2031

Gallai'r ddarpariaeth ysgolion newydd o hyd at wyth dosbarth mynediad a gynlluniwyd i wasanaethu'r cymunedau newydd ar ddatblygiadau tai strategol yng ngogledd-orllewin a gogledd-ddwyrain y ddinas gynyddu capasiti addysg gynradd Gymraeg ymhellach i 1,076 o leoedd (35.9DM) erbyn 2031.

O'i gymharu â'r amcanestyniad poblogaeth o 3,937, byddai hyn yn caniatáu i tua 27.3% o'r boblogaeth oed Derbyn ledled y ddinas gofrestru. Gan ystyried y niferoedd a fodelwyd yn nhabl 11, gallai'r cynigion a nodwyd eisoes ddarparu hyd at 12% o warged ar adeg derbyn i ysgolion cynradd Cymraeg yn 2030/2031, pe bai 25% o blant yn cymryd lleoedd mewn darpariaeth Gymraeg.

O'i gymharu â'r amcanestyniad poblogaeth o 3,937, byddai angen nodi cynigion pellach fel rhan o Gynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg Caerdydd er mwyn i Gaerdydd gyrraedd y trothwy targed uchaf o 29%.